

Faculty of Education

Master of Education (M.Ed.)

in

Nepali Education

Curriculum

1999

Curriculum Development Centre

Tribhuvan University

Kirtipur, Kathmandu

Nepal

Faculty of Education

TEXT BOOK

Master of Education (M.Ed.)
in
Nepali Education
Curriculum
1999

Curriculum Development Centre
Tribhuvan University
Kirtipur, Kathmandu
Nepal

Publisher:

Curriculum Development Centre
Tribhuvan University
Kirtipur, Kathmandu,
Nepal
Tel. No. 330856

©1999 by CDC, TU. All rights reserved.

First Edition:

500 Copies
Bhadra, 2057
August, 2000

Price:

Funded by:

Higher Education Project
TU.

Printers:

TU. Press
Kirtipur
Kathmandu

Master of Education (M.Ed.)

Nepali Education

Effective from 1999

Office of the Dean

Faculty of Education

Tribhuvan University

Kathmandu, Nepal

Tribhuvan University
Faculty of Education
Master of Education (M.Ed) Programme

Education has a key role in national development. The extent to which education will be able to support the process of national development depends on the academic and professional strengths of educational planners, managers, teacher educators, headmasters and teachers. As the demand for quality schooling and higher education rises, the need for competent professionals becomes even greater. To meet this need the Faculty of Education (FOE), Tribhuvan University with its two-year Master programme is committed to providing better and qualified teachers, teacher educators, educational administrators and planners, system analysts and experts in the field of education.

The FOE has introduced three-year B.ED. programme since 1996 with the curriculum focused on meeting varying social needs. This necessitated restructuring the M.Ed. curriculum so to make it consonant with the newly developed B.Ed. programme. All in all, this change has been prompted by the visions and the experiences of teacher educators and other professionals working in the field of education all these years.

I. Programme Objectives

The overall objective of the M.Ed. program is to produce higher level manpower in the field of education. More specifically, the main objectives are :

- to develop leadership manpower in the field of education;
- to produce better qualified and competent teacher educators;
- to produce efficient educational planners, administrators and supervisors and other educational experts;
- to promote innovative practices in the field of education; and
- to produce better trained teachers especially at the higher level.

II. Curriculum Structure

The curriculum structure for this programme consists mainly of the core and specialization areas. The weightage and full marks given to these areas are as follows:

Areas	Weightage	Full Marks
a. Core Courses	30%	300
b. Specialization	65%	650
c. Elective	5%	50
Total	100%	1000

a. *The core courses consist of the following:*

<u>Courses</u>	<u>Full Marks</u>
i. Foundations of Education	100
ii. Psychology in the Classroom	50
iii. Curriculum Planning and Practices	50
iv. Measurement and Evaluation in Education	50
v. Research Methodology	50
Total	300

b. *Each specialization subject covers the following areas:*

<u>Areas</u>	<u>Full Marks</u>
i. Content Courses	350-450
ii. Pedagogical Courses	100-200
iii. Practicum	50
iv. Thesis	50
Total	650

Students can specialize in any one of the following subjects provided that they have basic background knowledge in that subject:

- i Curriculum and Evaluation
- ii Educational Planning and Management
- iii English Education
- iv Nepali Education
- v Science Education
- vi Health Education
- vii Physical Education
- viii Geography Education
- ix Economics Education
- x History Education
- xi Political Science Education
- xii Mathematics Education

In addition to specializing in any one of these subjects, the students of this program are required to conduct independent research work and participate in teaching and its related activities (practicum). Both the thesis writing and practicum have to be related to the specialization subject of the student.

III. Course Cycle

Area	First Year	Full Marks	Second Year	Full Marks
Core area	Core Courses	200	Core Courses	100
	i. Foundation of Education	100	i. Measurement and Evaluation in education	50
	ii. Psychology in the classroom	50	ii. Research Methodology	50
	iii. Curriculum Planning and Practices	50		
Specialization	As approved by concerned subject committee	300	As approved by concerned subject committee	350
Elective			As approved by concerned subject committee/dept.	50
Total		500		500

IV. Instructional Days

Generally an academic year will consist of 150 teaching days excluding the days taken by admission and annual examination. A theory paper of 100 marks will generally carry 150 lectures and 5 periods a week and a paper of 50 marks, 75 lectures and 3 periods a week. A practical course of 50 marks requires the students to attend 4 periods per week. Each lecture must be of 55 minutes duration.

V. Method of Instruction

The method of teaching in the M.Ed. programme will be a combination of several approaches. Class lecture, group discussion, demonstrations, guest lectures, seminar, term paper presentation, case analysis, problem solving, practical experiences and fieldwork approaches will be used as different techniques of giving instruction in the courses so that students will be able to develop abilities for self learning, problem solving and critical thinking.

VI. Eligibility for Admission

A graduate with B.Ed. degree either one year, two year or three year from Tribhuvan University or a university recognized by Tribhuvan University will be eligible to apply for admission to the two year M.Ed. programme.

VII. Admission Criteria

An applicant seeking admission to the M.Ed. programme must appear in the Entrance Test (ET) of two hour's duration conducted by the FOE. The ET questions will be related to general education, educational aptitude and the subject of specialization. Fifty percent weightage will be given to education-related areas and the remaining fifty percent weightage will be given to specialization subject. A merit list of the applicants will be prepared by adding the percentage of marks they have obtained in their previous qualification for application with the marks scored by them in ET. An applicant who fails to

obtain a minimum qualifying score of 35 percent will not be eligible for admission. Admission of candidates will be based on the merit list and the intake capacity of the Central Department/Campuses. Each student will have to appear in the year-ending examination of all the courses offered in the first year to be eligible for enrolment in the second year.

VIII. Thesis Writing and Evaluation

Thesis writing within the specialization area is compulsory. **Only those students who have passed all the courses of the first year programme will be allowed to undertake thesis writing.** The thesis has to be written under the direct supervision of a Faculty member of the Campus/Department. The format for writing the research proposal and the procedure for approving it will be as fixed by the Departmental Research Committee. The evaluation of the thesis will be based both on the written part and viva-voce. Of the total weightage given to thesis course, seventy percent weightage will be allocated to the written quality of the thesis and the remaining thirty percent will be allocated to viva-voce. Viva -voce for the thesis of the student will be conducted only after passing all the courses offered in the second year of M.Ed.

IX. Practicum

The practicum is an integral part of the M.Ed. programme. It is designed to provide opportunities to students to actually participate in the activities of the campus or of higher secondary school level. Each student is required to complete three activities - classroom teaching, internship and curriculum evaluation in their specialization subject. However, students specializing in Educational Planning and Management are required to undertake other activities in place of classroom teaching. This practicum course is carried out within or after the second year of the programme for six weeks. **Students who have passed all the courses offered to them in the first year can participate in this course.**

X. Attendance and Evaluation System

- Minimum attendance (i.e. 70p. c.) in accordance with the University regulation is required in each subject in order to be eligible for the annual examinations (i.e. 70 percent).
- Controller of Examination, T.U., will conduct the annual examinations at the end of each academic session. Each student must appear in and pass all those examinations in order to qualify for M.Ed. degree.
- The evaluation procedures for practical courses will be as specified by the subject committees.
- The minimum pass marks for the theory paper is 40 percent and for the practicum, 50 percent.

XI. Grading System

The grading system will be as follows:

Third Division:	40% and above
Second Division	50% and above
First Division	60% and above
Distinction	75% and above

XII. Graduation Requirements

The M.Ed. programme extends over two academic years. M.Ed. degree is awarded on its successful completion. All the candidates for M.Ed. degree must fulfill the following requirements:

- The successful completion of 1000 marks as prescribed with the passing grades in all the courses.
- Completion of courses for the fulfillment of this programme must occur within the time frame prescribed by T.U.

Educational Core Courses

First Year

Course No.	Course Title	F. M	Year	Nature
Ed. Psy. 501	Foundations of Education	100	I	Theoretical
Ed. Psy. 502	Psychology in the Classroom	50	I	Theoretical
Ed. 503	Curriculum Planning and Practices	50	I	Theoretical

Second Year

Ed. 504	Research Methodology	50	II	Theoretical
Ed. Psy. 505	Measurement and Evaluation in Education	50	II	Theoretical

Foundations of Education

Course No.: Ed. 501

Nature of the course: Theoretical

Year: First

Full Marks: 100

Pass Marks: 40

Periods per week: 5

Course Description

This is a compulsory course designed for the students of Master Degree in Education. It intends to develop a comprehensive theoretical knowledge and understanding related to the philosophy, history and sociology of education. It also deals with the education system in selected countries of the world.

General Objectives

The general objectives of this course are (a) to assist the students in developing a philosophical base of education, (b) to explore the use of sociological knowledge in education, and (c) to acquaint the students with the basics of education in various countries.

Specific Objectives

- Explain the meaning, uses and functions of philosophy.
- Explain progressivism and existentialism and their contributions in education.
- Discuss the concepts of reality, nature of knowledge, values system and their implications in education of Hindu and Buddhist Philosophy.
- Explain the Origin, Nature and Structure of the Sociology of Education.
- Analyse the Theories of Social Stratification in Education.
- Describe the perspective of Social Mobility in Education.
- Explain the factors of cultural reproduction and the process of transmission of knowledge.
- Describe the process of social transformation in Education.
- Explain the political role in Education.
- Describe major educational systems of the Ancient, Medieval and Modern periods.
- Explain the structure of education in the context of selected countries.
- Identify the national goals of education in different countries.
- Study and explore the subject areas taught in the primary and secondary levels including their major focus.
- Explore the evaluation systems of different countries, and make a comparative analysis.
- Describe the administrative structure of education at the central, district and local levels.
- Analyze the provision of teacher education in selected countries.

Course Contents

Part I: Philosophical Foundation

- Unit I Introduction to Philosophy** **6 hrs.**
- Approaches to study philosophy
 - Philosophy and Education
 - Uses of philosophy
 - Fields of philosophy (Metaphysics, Epistemology, Axiology, Logic)
 - Functions of Philosophy (Descriptive, Speculative, Prescriptive, Analytic)
- Unit II Progressivism in Education** **6 hrs.**
- Basic principles
 - Progressivism and Education
 - Progressivism and Aims of Education
 - Progressivism and Curriculum
 - Progressivism and Role of the Teacher, School and Students.
- Unit III Existentialism in Education** **6 hrs.**
- Existentialism and Education
 - Existentialism and Aims of Education
 - Existentialism and Curriculum
 - Existentialism and Role of the Teacher, Student and School
- Unit IV Hindu and Buddhist Philosophy** **7 hrs.**
- Views of Hindu Philosophy**
- Concept of Reality
 - Nature of Knowledge
 - Value system
- Views of Buddhist philosophy**
- Concept of Reality
 - Nature of Knowledge
 - Value system
 - Implications of their views in Education

Part II Sociological Foundation

- Unit V The Origin, Nature and Structure of the Sociological Foundation of Education** **6 hrs.**
- Origin and development stage
 - Educational Sociology and the Sociology of Education (concept, differences and functions)
 - The content and the scope of the Sociology of Education.

- Theory and methodology related to the Sociology of Education (The nature of theory, Major theoretical orientation: Structural - Functionalism, conflict Theory, Symbolic Interactions and Contradiction Theory of Marx)

Unit VI Theories of Social Stratification 6 hrs.

- Social Stratification: five basic characteristics (Ancient, Ubiquitous, The social patterning, the diversity of form, amount and the consequences)
- Thought and theory of stratification (consensus vs conflict theories)
- The shape of stratification (classes and status groups, continuous versus discrete variables, objective versus criteria, the reputation approach)

Unit VII Education and Social Selection 6 hrs.

- The nature of Social Mobility (concept, measures and trends)
- Socio-economic status; intelligence and the attainment of higher education.
- Educational Factor and Social Mobility

Unit VIII Social Transformation and Education 6 hrs.

- Social policy and Education (concept, need and impact)
- Educational opportunity and equity.
- The problems of the economics of education.
- Changes-place in society (evolutionary theory, cyclic theory and conflict theory)
- Changing process in the context of Nepalese society.

Unit IX The Politics of Education 7 hrs.

- The nature of power (force, authority, and democratic representative).
- The distribution and use of power (structure approach, the power elite approach, the pluralist approach)
 - Characteristics
 - Nature of Society
 - Social Changes
 - Social Mobility
- The role of the state in Education (power, functions, order, and rules and regulations)
- The teacher and the student movement (concept, organizational structure and the role)

Unit X Education and Culture 5 hrs.

- Concept of Culture (pattern and functions)
- Relation between Education and Culture
- The process of Cultural Transmission

- comparatively explain the social justice approaches in education

Unit XI Education and Social Justice 5 hrs.

- Approaches to Social justice
 - International Conventions: - Human Right, Child Rights, Labourers' Rights, Women's Rights.
 - National Legislative Provisions: - Human Right, Child Rights, Labourers' Rights, Women's Rights.
- Marginalized and Disadvantaged Population
- Approaches to Promote Social Justice in the Society
 - Education
 - Legislative provision
 - Advocacy for Social Justice
 - Rehabilitation program

Part III Historical Foundations of Education

Unit XII Historical Background of the Education System 7 hrs.

- Bird's Eye- view
 - Ancient Education system in the west - Greek & Roman Education
 - Ancient Education system in the East-Hindu and Buddhist Education.
 - Education during the Medieval period
 - Development of Education in Nepal from Ancient to Modern periods.

Unit XIII Major Educational Movements Leading to the Development of Education in the Modern Period 7 hrs.

- Basic Needs Approaches in Education
- Movement from Selective to Mass Education
- Movement from Religion to Nationalism
- Movement from Authoritarian to Democratic Education
- Human Rights Movement
 - Right to education
 - Gender equality
 - Peace education

Part IV Education System of Nepal, India, China, USA, Russia and Japan

Unit XIV Bases of Education of Above mentioned Countries 20 hrs.

- National Goals
- Cultural factors
- Social factors
- Religious factors
- Geographical factors

- National economic factors
- Political system factor

Unit XV Structure and Levelwise Goals of Education of Above Mentined Countries 30 hrs.

- Pre-primary Education
- Primary Education
- Secondary
- Higher secondary
- Higher Education
- Teacher Education

Unit XVI Problems of Education Systems Interrelation of Education of Above Mentined Countries 20 hrs.

- Curriculum organization
- Examination system
- Student of admission
- Financing education

Instructional Techniques

- Lecture
- Discussion
- Assignments
- Presentations
- However, the following techniques may be useful for the study of the Education Systems in selected countries.
- Have the students study the materials provided by the teacher.
- The contents should be dealt with in a comparative form, not on an individual basis
- Comparative charts of each of the said contents should be developed, both by the teachers (for a model) and students in groups.
- Presentation of comparison (at least two countries) from each group is expected

Evaluation Technique

Final examination at the end of the academic year
External Examination 100%

Textbooks and References

- Allan C, Ornstein and David V, Levine, (1989), **Foundations of Education**, Houghton Mifflin Company, Boston, USA
- Boyd, William (1957), **History of Western Education**, London, Adam and Chats Black.
- Butler, **Four Philosophies and their practice in Education and Religion**, Harper & Row Publication.
- Chanube SP and Chanbe A (1994) **Foundations of Education** New Delhi: Vikas Publishing House.

- ✓ Dandekar, **Psychological Foundations in Education** Macmillan India Limited.
- Good, H.G. (1960), **History of Western Education**, New York, MacMillan Company.
- George L.F. Bereday, (1967) **Comparative Method in Education**, Oxford and IBS Publishing Company Calcutta, India.
- Haralambos, Michael and Holborn, Martin (1995) **Sociology: Themes and Perspectives**. London: Collins Educational
- Hans, Nicholas, **Comparative Education**, Routledge and Kegan Paul Ltd. London.
- Kneller, George F (1964). **Introduction to the Philosophy of Education**. New York: Johnwiley & Sons.
- Mukherjee, **Comparative Education** Kitab Mahal, Pvt. Ltd., Allahabad, India.
- Morris, Ivor (1976). **The Sociology of Education: An Introduction**. London: George Allen & UNwin Ltd.
- Tumin, Melvin. M., (1982), **Social stratification** Prentice Hall of India.
- ✓ Thakur, A.S., (1977), **The Philosophical Foundations of Education**, National, New Delhi.
- Wagley M. & Karki, H. (1998), **Different Foundations of Education**, Bidhyarthi Publications, Kathmandu.

Psychology in the Classroom

Course No.: Ed. Psy. 502

Full Marks: 50

Nature of the course: Theoretical

Pass Marks: 20

Year: First

Periods per week: 3

Course Description

This is an educational psychology course focussing upon the theories and principles of human development, learning and guidance in education. It briefly deals also with the concept and causes of the different types of developmental deviations and their remedial measures.

General Objectives

The main objective of this course is to familiarise and orient the students with the different approaches to human development, learning theories, principles of guidance and the concept of developmental deviations so as to enable them to draw implications for teaching and education.

Specific Objectives

- Identify the stages of human development and their major characteristics.
- Explain the physical, mental and emotional characteristics of the adolescent and their implications in education.
- Compare the characteristics of the Nepalese adolescent with those of the west.
- Identify major factors involved in human development and their implications in education.
- Be familiar with different approaches to human development and their educational implications.
- Be acquainted with deviations and their remedial measures.
- Define guidance and counseling.
- Identify the areas of guidance.
- Explain the inter-relationship between guidance and education.
- Identify the needs of guidance in schools.
- Discuss the status of guidance services in Nepal today.
- Identify major theories of learning.
- Distinguish between behaviouristic and cognitive approaches to learning.
- Discuss the implications/of each of the major behaviouristics and cognitive theories of learning.
- Explain the psychological base of some models of teaching
- Familiarise themselves with the nature of experiments done in learning.

Course Contents

- Unit I Nature and Stages of Human Development** **2 hrs.**
- A review of the different stages of human development and their major characteristics.
 - Concept of developmental norms and status of the normative studies in Nepal.
- Unit II Domains of Human Development** **3 hrs.**
- A review of physical, mental and emotional characteristics of adolescence and their educational implications.
 - The Nepalese adolescent vis-avis the adolescent in the west.
- Unit III Major Factors Influencing Human Development** **4 hrs.**
- Genetic and sex-related factors.
 - Socio-economic and educational factors.
 - Eco-cultural factors.
- Unit IV Theories of Human development** **8 hrs.**
- Major Issues in Human Development
 - Nature Vs Nurture
 - Universal Vs Culture Specific.
 - Maturation Vs Learning
 - Major Approaches to Human development
 - Behaviouristics Approach: Skinner's view
 - Psychoanalytic Approach: Freud's view
 - Humanistic Approach: Maslow's view
 - Cognitive Approach: Piaget's view
- Unit V Developmental Deviation: A General Survey** **13 hrs.**
- Nature and Types
 - Mental Retardation: symptoms and causes
 - Sexual Perversions: sex diseases and perversions
 - Behavioural Disorders: delinquency and psycho-sociopaths
 - The Drug Abusers
 - The economically and culturally deprived children.
 - Remedial Measures
 - Medical Measures
 - Institutionalization and Family Rehabilitation.
 - Special Education Programs: headstart program and education for the out-of school children.
 - Psychotherapies.
 - Practical: Case studies of the deviated.
- Unit VI Orientation to Guidance** **3 hrs.**
- Guidance Program (Preventive Measures)
 - Meaning of guidance

- Guidance and education
- Purpose of guidance
- Role of teachers and parents in guidance

Unit VII Scope and Functions of Guidance **6 hrs.**

- Process and Functions of Guidance
 - Understand the individual and his/her environment.
 - Help the individual develop his/her potentialities.
 - Enable him/her to solve life problems and live a happy life.
- Types of Guidance
 - Educational Guidance
 - Personal Guidance
- Guidance Services
 - Inventory Service
 - Information Service
 - Counselling Service
 - Placement Service
 - Follow-up and Research

Unit VIII Counselling **6 hrs.**

- The Concept
 - Meaning of Counselling
 - Relation of Counselling
 - Purpose and functions of counselling and the counselor.
- Types of Counselling
 - Diagnostic Counselling
 - Therapeutic Counselling
 - Directive and non-directive approaches to counselling.
- Techniques of Counselling
 - Individual Counselling
 - Group Counselling

Unit IX Introduction to the Theories of Learning **7 hrs.**

- Major issues in psychology of learning
 - Process and mechanism of learning
 - Role of practice, reward and punishment, and understanding in learning.
- Introduction to the behaviouristic and cognitive theories of learning and their distinctive features.

Unit X Behaviouristic Theories

1 Pavlovian Conditioning

7 hrs..

- Principles and Applications
 - Acquisition of Conditioned Response (CR): The Pavlovian conditioning procedure,
 - Application of Pavlovian conditioning in

- * Habit formation,
- * Fear and other emotional conditioning,
- * Verbal learning
- * Sensitization
- Different Types of Conditioning
 - Aversive and escape conditioning
 - Vicarious conditioning
- Application of different forms of conditioning in acquiring and changing behaviour.
- Extinction of CR.
 - The extinction or unconditioning process.
 - The nature and type of inhibition process.
 - The phenomenon of spontaneous recovery and its implication.
 - Application of unconditioning in desensitization and emotional control.
- Contribution of Pavlov to the development of the theory and practice of learning.
- Practical demonstration of a simple Pavlovian conditioning experiment in the class or in Psychology lab.

2 Skinnerian Operant Conditioning

6 hrs.

- Acquisition of operant response: The technique of operant conditioning.
- Role of reinforcement in operant conditioning
 - Nature of reinforcement: Skinner's view,
 - Types of reinforcement
- * Primary and secondary reinforcement.
- * Positive and negative reinforcement.
 - Schedule of reinforcement.
- * Fixed-variable
- * Interval-ratio
- * Differential schedule
 - Impact of different schedules of reinforcement on operant behaviour.
- Application of operant conditioning in
 - Personnel management; group contingency management
 - Behaviour therapy
 - Verbal learning
 - Programmed instruction
 - Use of token economy.
 - Group Contingency
- Practical: The teacher demonstrates a simple experiment to show the effect of reinforcement and non-reinforcement on learning and teaching.

3 Thorndike's Connectionism **3 hrs.**

- Thorndike's Trial and Error Process of Learning
- Application of Trial and Error in skill learning.
- Thorndike's Laws of Learning
- Applications of the primary laws of learning in teaching.
- Practical: Demonstrate the role of practice on learning verbal or motor skill.

Unit XI Cognitive Approaches to Learning **6 hrs.**

- The information processing theory of learning
- Contribution of
 - Tolman's place learning, latent learning and expectancy learning experiments.
 - Wertheimer's productive thinking
 - Kohler's insight learning
 - Piaget's cognitive development to the development of cognitive theory of learning.
- Applications of information processing in
 - Memory
 - Concept and principle learning
 - Problem solving and creative thinking

Unit XII Models of Teaching **6 hrs.**

- The Basic Teaching Model
- The Teacher Centred Teaching Models: the lecture, recitation and classical technological models of teaching.
- Child-centred Teaching Model: the progressive teaching and systems.
- Interactional Teaching Model: The constructivists' model.
- Model Planning from the students

Instructional Techniques

- Lecture-cum-discussion
- Group discussion
- Library work and
- Individual activity

Evaluation Technique

Final examination at the end of the academic year
External Examination 100 %

Instructional Materials

Main texts

- Bernard, Harold W. and Fullmer, Daniel W. (1977), **Principles of Guidance**. Thomas Y. Crowell Company.
- Begee, Morris L. (1976) **Learning Theoris for Teachers**. Harper & Row.
- Bhatia, **Textbook of Educational Psychology** Macmillan India Limited.
- Beggi, Morri, L. and Hunt, Maurice P. (1968), **Psychological Foundations of Education Harper and Row, New York**.
- Craig, Grace J. (1989) **Human Development**, Prentice Hall.
- DeCecco, John P. and Crawford, (1977) W. **The Psychology of Learning and Instruction**. Prentice Hall of India.
- Hilgard, Wmest R. and Bower, Gordon H. (1977), **Theories of Learning**. Prentice Hall of India.
- Hill, Winfred F. **Learning: A Survey of Psychological Interpretations**. Methuen & Co. Ltd. The Latest Edition.
- Hulse, S.H.; Desse, James; and Egeth, H. (1975), **The Psychology of Learning**. Mcgraw-Hill Kogakusha, Ltd.
- Hurlock, Elizabeth B. **Developmental Psychology**. Mc Graw-Hill Kugakusha. Latest-Edition.
- Jones, Arthur J; Steffelerre, Buffered; and Steward, Normal R. (1977), **Perinciples of Guidance**. Tata McGraw-Hill Publishing Company Ltd. New Delhi.
- Klein, Steaphen B. (1996), **Learning: Principles and Applications**. Mc Graw - Hill International Edition.
- Lapp, Bender. and Ellenwood, john, **Teaching and Learning: Philosophical, Psychological and Curriculum Applications**. McMillan Publishing Co. Inc.
- Mahanty, Girishbala. (1989), **A Text Book of Abnormal Psychology**, Kalyani Publishers. 24 Daryaganj, New Delhi.
- Mohsin, S.M., (1985), **Experiments in Psychology**. Motilal Banarshi,
- Van Hoose, William H.; and Pietrofesa, john J. (Eds.) 1970, **Connseling and Guidance in the Twentieth Centure**. Houghton Mifflin Company.

Curriculum Planning and Practices

Course No.: Ed.503
Nature of the course: Theoretical
Year: First

Full Marks: 50
Pass Marks: 20
Periods per week: 3

Course Description

This is a compulsory course on curriculum designed for the students of Master Degree in Education. This course deals with the concept of curriculum and its development procedures, the patterns of organization as well as the issues and challenges in its development. The course aims at acquainting the students with the theoretical base of the existing practices in curriculum planning and development.

General Objective

To acquaint the students with the theoretical bases of the existing practices in curriculum planning and development.

Specific Objective

- Explore the meaning of curriculum in different perspectives.
- Explain the process of curriculum development.
- Discuss the systemic view of curriculum.
- Explore different issues in curriculum
- Identify emerging challenges in curriculum development.
- Appraise different patterns of curriculum organisation.

Course Contents

- Unit I Changing Concept of Curriculum** **8 hrs .**
- a. Curriculum as syllabus / subject matter / courses of study.
 - b. Curriculum as a plan for instruction
 - c. Curriculum as an organization of educational process.
- Unit II Steps of Curriculum Development** **8 hrs .**
- a. Objectives
 - b. Contents
 - c. Methods / strategies
 - d. Evaluation
- Unit III Patterns of Curriculum Organization (To address specific issues)** **10 hrs .**
- a. Activity-based curriculum
 - b. Broadfield Curriculum
 - c. Curriculum based on life situation (intergrated curriculum)
 - d. Core Curriculum

Unit IV A Systemic View of Curriculum

22 pds.

- a. Curriculum Inputs
 - Operant
 - * Contents
 - * Materials
 - * Facilities
 - Operator
 - * Teachers
 - * Students
 - * Administrative personnel
- b. Curriculum Process
 - Teaching Learning Process
 - Time and Task
 - Activities
- c. Curriculum Output
 - Student Achievement
 - Institutional Development
 - Cost-effectiveness
 - External Efficiency

Unit V Issues in Curriculum

12 pds.

- a. Relevance to life (Does education help the learner to solve his daily problems of life ? Does education help the learner to become a good member of society?)
- b. Medium of instruction
- c. integration of courses
- d. monolithic vs diversities of course.

Unit VI Emerging Challenges in Curriculum Development

15 pds.

- a. Impact of Science and Technology on Social life and Curriculum Plan.
- b. Behavioural Problems (Social evils)
- c. Impact of drugs, alcohol, sex problems, aculturation and deculturation of society.
- d. Student migration out for education.

Instructional Techniques

- Lecture
- Discussion
- Term paper writing

Evaluation Technique

Final examination at the end of the year
External Examination 100%

Textbooks

- Taba, Hilda: 1962, **Curriculum Development: Theory and Practice**. Harcourt Brace World Inc. New York,
- Samuel A. Krik. **Educating Exceptional Children**,
- Alexander, W.M. & Saylov, J.G. (1974), **Curriculum Planning for School**, Holt, Rinehard and Winston, Inc.

References

- **Curriculum of Different Levels of Schooling.**
- Hayman, R.T. (1973); **Approaches in Curriculum**, Prentice Hall.
- **Report of Various Commissions on Education in Nepal.**
- Sowell, J. (1996): **Curriculum: An integrated Introduction**, Merrill and Imprint, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey (Ohio)
- Print, Marray (1993) **Curriculum Development and Design**, Allen & Unwin.
- Tyler, R.W., (1974), **Basic Principles of Curriculum and Instruction** Open University Publication, London
- Tanner, D., and Tanner., L. (1980), **Curriculum Development Theory into Practice.**
- Zais, R.S., (1976), **Curriculum Principles and Foundations**, Harper and Row Publication London,

Research Methodology

Course No.: Ed. 504
Nature of the course: Theoretical
Year: Second

Full Marks: 50
Pass Marks: 20
Period per week: 3

Course Description

This course on Research and Evaluation in Education is designed to acquaint the students with and to enable them to conduct evaluation and research studies on education. The course will plan, write proposal, construct and administer tools and analyse the results. At the end of the course the students will be required to submit a research proposal.

Course Objectives

- Discuss the concept and the purpose of educational research.
- Explain the purpose and methods of sampling
- State different types of research designs and their use.
- Explain the uses and importance of different kinds of methods and tools in research and evaluation.
- Analyze and present the data in different forms.
- Develop a research proposal on any educational topic.
- State basic concepts and use of statistics in education.
- Use basic statistics for research and other purposes.
- Analyse and interpret statistical data

Course Contents

Unit I Concept of Research

6 hrs.

- a. Definition and purpose of research in Education.
- b. Quantitative and qualitative research.
- c. Statement of problems and hypothesis.
- d. Measurement: Scales, reliability, validity
- e. Sampling:
 - Random sampling,
 - Stratified sampling,
 - Purposeful sampling,
 - Sampling size

Unit II Research Designs

6 hrs.

- a. Factors jeopardizing internal and external validity
- b. Pre-experimental designs
 - The one shot case study
 - The one group pretest post test
 - The static group comparison
- c. Experimental designs

- The pre-test-post test control group
- The post test only control group
- d. Quasi-experimental designs
 - The time-series experiment
 - Time equivalent time-samples
 - The non equivalent control group
 - Ex post facto

Unit III Methods and Tools of Data Collection **6 hrs.**

- a. Interview schedule
- b. Observation
- c. Tests: types and uses.
- d. Case - study
- e. Questionnaire
- f. Checklists
- g. Opinionnaire/gallop poll.
- h. Rating scales
- i. Anecdotal records

Unit IV Introduction to Educational Statistics **5 hrs.**

- a. Meaning and uses of statistics
- b. Population and sampling
- c. Variables - continuous and discrete
- d. Measurement - nominal, ordinal, interval, and ratio

Unit V Measures of Dispersion (Meaning, Purpose and Computation) **5 hrs.**

- a. Range
- b. Variance
- c. Standard deviation
- d. Probability of normal distribution: normal probability, normal distribution, application of normal probability curve.

Unit VI Measure of Relative Position **5 hrs.**

- a. Percentile rank
- b. Percentile score
- c. Standard score

- Unit VII Measures of Relationship / Association** **15 hrs.**
- Significance of testing differences and association: testing of significance of means, chi-square (χ^2 tests), concept of multiple regression.
 - Coefficient of correlation (r test)
 - t test
 - Analysis of variance (concept and applications)
 - Analysis of co-variance (concept only)

- Unit VIII Analysis and Presentation of Data** **5 hrs.**
- Tabulation and graphic presentation
 - Computation of percentage
 - Central Tendency (mean, median, and measures of dispersion, standard deviation)

- Unit IX Research Proposal** **15 hrs.**
- Statement of the problem
 - Significance of the problems
 - Definition, assumption, limitation and delimitation
 - Review of related literature
 - Hypothesis
 - Methods: sampling, data collection procedure (instruments/tools, manpower), data analysis and interpretation.
 - Time schedule
 - Budget

- Unit X: The Research Report** **7 hrs.**
- Executive summary
 - Introduction
 - Objectives
 - Statement of hypothesis
 - Methodology sampling plan, data collection, tools, analysis
 - Presentation: based on findings: summary, conclusion and recommendations

Instructional Techniques

- Lecture
- Assignment/term paper
- Presentation

Evaluation Technique

Final examination at the end of the year
External Examination 100%

Textbooks

1. Best, J.W. and Kahn, Jams V. (1995). **Research in Education**, New Delhi: Prentice Hall of India Private Limited
2. Koul, Lokesh (1997). **Methodology of Educational Research**, New Delhi: Vikash Publishing House Pvt. Ltd.

References

1. APA (1974). **Publication Manual**. Washington, D.C.: American Psychological Association (Available in Dept. Library)
2. Campbell, D.T. and Stanley, J.C. (1963). **Experimental and Quasi-experimental Designs for Research**. Chicago: Rand McNally & Company.
3. Cohen, Louis and Manion, Lawrence (1994) **Research Methods in Education** London, Routledge.
4. Dewivedi, R.S. **Research Methodology in Behavioural Science**, Mac Millan of India Limited.
5. Fowler, Jr. F.J. (1987). **Survey Research Methods**. New Delhi: SAGE Publications.
6. Issac, S. and Michael, W.B. (1978). **Handbook in Research and Evaluation**. San Diego, CA :EDITS Publication.
7. Jack R. Fraenkel, Norman E. Wallen (1996), **How To Design and Evaluate Research in Education**, Mc. Graw-Hill, Inc.
8. Kerlinger, F.N. (1995) **Foundations of Behavioural Research**. New York: Holt Rensert and Winston, Inc.

Measurement and Evaluation in Education

Course No.: Ed. Psy. 505
Nature of the course: Theoretical
Year: Second

Full marks: 50
Pass Marks: 20
Periods per week: 3

Course Description

This course deals with the nature of measurement and evaluation in education along with planning, constructing, testing, scoring and analyzing the test. Measurement analysis, graphic representation of the data; and evaluation tools, techniques and approaches are given which are applicable in education. Major examples of standardized tests are oriented towards widening the students' visions. The students are required to fulfill the practical activities mentioned in this course.

General Objectives

The objective of the course is to provide knowledge and skills on educational measurement and evaluation.

Specific Objectives

- Explain the concepts of measurement and evaluation.
- Explain the need of classroom tests.
- Describe the difference between teacher made test and standardized tests.
- Develop different types of tests.
- Plan, administer, score, analyse and improve a test.
- Analyse the test statistically.
- Describe the different kinds of standardized tests and their uses.
- Plan and conduct testing program.

Course Contents

Unit I Concept of Measurement

10 hrs.

(Physical measurement and psychological measurement)

- a. Purposes of measurement
- b. Uses of measurement
- c. Scales: nominal, ordinal, interval, ratio
- d. Characteristics of Measuring Instruments
 - Reliability
 - Validity
 - Practicability
 - Comparability
 - Utility
- e. Errors of measurement and methods of minimizing errors
- f. Norm and criterion referenced measurement.

Unit II Concept of Evaluation

12 hrs.

- a. Comprehensive Concept of Evaluation: Student Evaluation, Teacher Evaluation, Curriculum Evaluation, Program Evaluation
- b. Types of Evaluation
 - Formative
 - Summative
 - Evaluation at all levels (primary, secondary and higher education)
- c. Components of Student Evaluation
 - Social Development
 - Attitudinal Development
 - Emotional Development
 - Intellectual Development
 - Achievement/Performance
 - Co-curricular Activities

Unit III Construction of a Test

16 hrs.

- a. Differences between Teacher-made Test and Standardized
- b. Need and Purposes of Test
- c. Planning Test
 - Why Testing
 - What to test (selection of subject matter, area)
 - How to test (written / oral, subjective, objective, practical)
 - When to test (testing schedule)
- d. Construction of Test
 - Content analysis
 - Specification Chart
 - Writing test items
 - Editing and arranging test items
 - Writing directions for test administration
 - Administering test
 - Interpretation of test results
 - Pilot study.
 - Item analysis and selection of final test items

Unit IV Standardization of a Test

11 hrs.

- a. Item Analysis
- b. Reliability (with computation)
- c. Validity (with computation)
- d. Norms
- e. Administration of Final Test
- f. Scoring
- g. Interpretation of Test Result

Unit V Standardized Test**12 hrs.**

- a. Historical Development of Tests, Functions and Uses
- b. Intelligence test: Standford Binet, WAIS
- c. Achievement test: STEP, SAT
- d. Aptitude test: DAT, GATB
- e. Personality Inventory: MMPI
- f. Interest Inventory: Strong's and Kudir's Inventories
- g. Projective Technique: Rorchach's inh.-blot Technique

Unit VI Non- Testing Devices**6 hrs.**

- a. Observation
- b. Questionnaire
- c. Interview Schedules
- d. Opinionnaire
- e. Sociometric Test
- f. Gallop Poll

Unit VII Planning Testing Program**8 hrs.**

- a. Steps of Testing Program
- b. Purposes
- c. Organizing a test library (Question Bank)
- d. Selection of Competent Personnel
- e. Test Administration
- f. Reporting Test Results
- g. Organizing remedial measures

Practical Activities

Each students is required to undertake the following practical activities (any two):

1. Construction of a teacher-made test including preparation of specification chart, writing items, editing and arranging the items, and preparation of final format with specific directions.
2. Items analysis of achievement test including difficulty level, discrimination index, power of distractors and language of the items.
3. (a) Construction of rating scale or check list for observation; opinionnaire or questionnaire; interview schedule; sociometric test; (b) Trail test of the evaluations tools mentioned above & their improvement.
4. Development of a school testing program

Instruction Techniques

- Lecture
- Discussion
- Assignment
 - Individual work
 - Group work

Evaluation Technique

Final Examination at the end of the year

External Examination 100%

References

1. Ebel, L.R. and Frisbie, D.A. (1991) **Essentials of Educational Measurement**, Prentice Hall of India Pvt. Ltd. New Delhi.
2. Groulund , N.E., (1976), **Measurement and Evaluation in Teaching**, New York: Macnillan
3. Sing, A.K., **Measurement and Research in Behavioural Science**, McGraw Tata.
4. Thorndike, A.W. and Hagen, E. (1977) **(Recent) Measurement and Evaluation in Psychology and Education**. John Weley and Sons, Inc. New York.

विशिष्टीकरण

नेपाली भाषा शिक्षा पाठयांशहरू

प्रथम वर्ष

<u>कोर्स नं.</u>	<u>पाठयांश शिर्षक</u>	<u>पूर्णांक</u>	<u>प्रकृति</u>
नेपा.शि. ५९१	सामान्य भाषा विज्ञान	१००	सैद्धान्तिक
नेपा.शि. ५९२	नेपाली गद्य र नाटक	१००	सैद्धान्तिक
नेपा.शि. ५९३	नेपाली कविता काव्य र समालोचना	१००	सैद्धान्तिक

द्वितीय वर्ष

<u>कोर्स नं.</u>	<u>पाठयांश शिर्षक</u>	<u>पूर्णांक</u>	
नेपा.शि. ५५४	सामाजिक तथा मनोभाषा विज्ञान	५०	सैद्धान्तिक
नेपा.शि. ५५५	प्रायोगिक भाषा विज्ञानका प्रमुख आयाम	१००	सैद्धान्तिक
नेपा.शि. ५९०	नेपाली भाषा र साहित्य शिक्षण	१००	सैद्धान्तिक
नेपा.शि. ५९८	थेसिस (नेपा.शि.)	५०	प्रयोगात्मक
नेपा.शि. ५९९	प्राक्टिकम (नेपा.शि.)	५०	प्रयोगात्मक

सामान्य भाषा विज्ञान

पाठ्यांश संख्या: नेपा. शि. ५११
पाठ्यांशको प्रकृति: सैद्धान्तिक
वर्ष: पहिलो

पूर्णाङ्क: १००
उत्तीर्णाङ्क: ४०
प्रतिहप्ता पाठघण्टी: ५

पाठ्यांश विवरण

यो पाठ्यांश शिक्षाशास्त्रमा स्नातकोत्तर (एम.एड.) तहमा नेपाली विषय लिई विशिष्टीकरण गर्ने विद्यार्थीहरूका लागि तयार पारिएको हो । यसमा भाषा र भाषाविज्ञानका आधारभूत अवधारणाका साथै सामान्य र ऐतिहासिक भाषाविज्ञानका विभिन्नपक्षसंग सम्बन्धित विविध विषयवस्तुहरू समाहित गरिएका छन् ।

पाठ्यांश उद्देश्य

- भाषा र भाषाविज्ञानको परिचय दिन
- ध्वनिविज्ञान र यसका शाखाहरूको वर्णन गर्न
- ध्वनि उत्पादन प्रक्रियाको परिचय दिन र ध्वनिहरूको वर्णन गर्न
- वर्ण सिद्धान्त र वर्ण विश्लेषण प्रक्रियाको बयान गर्न
- नेपाली भाषाका वर्णहरूको बयान गर्न
- रूप विश्लेषण प्रक्रियाका साथै रूपायन प्रक्रियासित परिचित हुन
- शब्दहरूको कार्यमूलक वर्गीकरण गर्न र सन्धिविज्ञानको परिचय दिन
- वाक्य विज्ञानको परिचय दिन र भाषाका वाक्यतात्विक विशेषताहरू औल्याउन
- अर्थविज्ञानका साथै अर्थ-विश्लेषणका प्रमुख प्रक्रिया र पद्धतिको वर्णन गर्न
- प्रमुख भाषिक चिन्तन र व्याकरण परम्पराको जानकारी प्रस्तुत गर्न
- संरचनात्मक भाषा विज्ञानको परिचय दिन
- भाषाको समकालीन अध्ययनका प्रमुख संप्रदायको वर्णन गर्न
- अर्थ विश्लेषणका प्रमुख प्रक्रियाको चिनारी प्रस्तुत गर्न
- ऐतिहासिक भाषाविज्ञानको परिचय दिन
- भाषिक परिवर्तनका दृष्टिले नेपाली भाषाको वर्णन गर्न

एकाइ एक: भाषा र भाषाविज्ञानको परिचय

१४ घण्टा

- भाषा र यसका विशेषता
- पशुपंक्षी र मानवको संप्रेषण व्यवस्थामा पाइने अन्तर
- भाषाविज्ञान र यसका मूलभूत विशेषता
- भाषाविज्ञानको क्षेत्र:
 - केन्द्रीय-वर्ण र व्याकरण
 - परिधीय-ध्वनि र अर्थ
- भाषाविज्ञानका विभिन्न शाखाहरूको परिचय
- भाषाविज्ञानको उपयोगिता

एकाइ दुई: ध्वनिविज्ञान

२० घण्टा

- ध्वनिविज्ञानको परिचय: औच्चारिक, सांचारिक र श्रावणिक ध्वनिविज्ञान
- औच्चारिक ध्वनिविज्ञान
- ध्वनि अवयवहरूको चित्रसहित वर्णन र ध्वनि उत्पादन प्रक्रिया
- ध्वनिहरूको पहिचान, वर्गीकरण र वर्णन
- अनुनासिकता, आघात, मात्रा र सुर
- अन्तर्राष्ट्रिय ध्वनितात्विक वर्णमाला र यसको निर्धारणका आधारहरू
- मानस्वरको परिचय

एकाइ तीन: वर्णविज्ञान

१८ घण्टा

- ध्वनिविज्ञान र वर्णविज्ञान
- वर्णसिद्धान्त र वर्णविश्लेषण प्रक्रिया
- वर्ण, संवर्ण र लघुतम युरम
- खण्डीय र खण्डेतर वर्ण
- नेपाली भाषाका वर्णहरूको पहिचान, वर्गीकरण र वर्णन
- विभेदक अभिलक्षणका आधारमा नेपाली वर्णहरूको पहिचान

एकाइ चार: रूपविज्ञान

२० घण्टा

- रूपविज्ञानको परिचय
- रूपविश्लेषणका प्रक्रिया र पद्धतिहरू
- रूपविश्लेषणको अभ्यास
- रूपायनका प्रक्रिया - रूपायन कोटिहरू र रूपसरणि
- व्युत्पादन :

- उपसर्ग मध्यसर्ग र परसर्ग प्रक्रिया,
- वर्गपरिवर्तक र वर्ग अपरिवर्तक व्युत्पादन
- शब्दवर्ग: शब्दहरूको कार्यमूलक वर्ग तथा उपवर्ग
- रूपायन प्रक्रिया र व्युत्पादन प्रक्रियामा भिन्नता
- अन्य प्रक्रिया: समास, द्वित्व र अन्य
- सन्धिविज्ञान
 - आन्तरिक र वाह्यसन्धि
 - रूपध्वन्यात्मक परिवर्तनका नियमहरू

एकाइ पाँच: वाक्यविज्ञान

२५ घण्टा

- रूपविज्ञान र वाक्यविज्ञान
- पद, पदावली, उपवाक्य, वाक्य र संकथन
- व्याकरणात्मक कोटि: लिङ्ग, वचन, पुरुष, कारक, विभक्ति, काल, पक्ष, भाव वाच्य आदि
- सङ्गति, शासन र पदक्रम
- निकटकघटक विश्लेषण र यसका सीमा
- अन्तःकेन्द्रिक संरचना र बहिःकेन्द्रिक संरचना
- शीर्ष र विशेषक
- शीर्ष र पूरक
- कथ्य र कथन
- पदावलीहरूको संरचना
- चम्स्कीको रूपान्तरण व्याकरणका आधारभूत अवधारणा
- आधारभूत, सरल, संयुक्त र सन्निविष्ट वाक्यहरू
- वाक्यको आन्तरिक र वाह्य संरचना
- रूपान्तरण प्रक्रिया

एकाइ छ: अर्थविज्ञान

१८ घण्टा

- अर्थविज्ञान र यसको क्षेत्र
- अर्थका प्रकार
- व्याकरणात्मक अर्थ र कोशीय अर्थमा भेद
- संकेत त्रिकोण
- संरचनात्मक अर्थविज्ञान र अर्थ सम्बन्धहरू: पर्यायवाची, अनेकार्थी, विपरीतार्थी समावेशी, असमावेशी, समध्वन्यात्मक, समरूपात्मक

- सन्निधान सिद्धान्त
- संघटकात्मक विश्लेषण
- व्याख्यात्मक अर्थविज्ञान
- उत्पादक अर्थविज्ञान

एकाइ सात: प्रकरणार्थ विज्ञान

१० घण्टा

- प्रकरणार्थ-विज्ञानको परिचय
- प्रकरणार्थ-विज्ञानको क्षेत्र
- सन्दर्भनिर्देशन, निहितार्थ र पूर्वअवधारणा
- वाक्क्रिया र यसका प्रकार
- सम्वादात्मक र सहयोगात्मक सिद्धान्त

एकाइ आठ: ऐतिहासिक भाषाविज्ञान

२५ घण्टा

- ऐतिहासिक भाषाविज्ञान र यसका उपलब्धिहरू
- भाषाको पारिवारिक र प्रकारात्मक वर्गीकरण
- भाषाको ऐतिहासिक अध्ययन पद्धति:
 - तुलनात्मक पुनर्निर्माण
 - आन्तरिक पुनर्निर्माण
- भाषिक परिवर्तन र यसका कारणहरू:
 - ध्वनि परिवर्तन
 - व्याकरणात्मक परिवर्तन (रूपात्मक र वाक्यात्मक)
 - अर्थपरिवर्तन
- भाषिक भूगोल
- भाषिक आगमन
- पारिवारिक र प्रकारगत अध्ययनका आधारमा नेपालका भाषाहरू

सन्दर्भ सामग्री:

- १) चूडामणि बन्धु, भाषाविज्ञान, साभा प्रकाशन, २०५० ।
- २) चूडामणि बन्धु, भाषाविज्ञानका संप्रदाय, काठमाडौं, अक्षर सदन, २०५३ ।
- ३) टड्ढप्रसाद न्यौपाने, भाषाविज्ञानको रुपरेखा, नेपाल बुक डिपो, घरान, २०४९ ।
- ४) देवीप्रसाद गौतम र खगेन्द्र प्रसाद लुइटेल, ध्वनिविज्ञान र वर्णविज्ञान, काठमाडौं: नवीन प्रकाशन, २०५३ ।

- ५) लियोनार्ड ब्लुमफिल्ड, भाषा (अनु विश्वनाथ प्रसाद) मोतीलाल बनारसीदास, १९६८ ई।
- ६) देवीशङ्कर द्विवेदी, भाषा और भाषिकी, आगरा, लक्ष्मी नारायण प्रकाशन, १९६४ ई।
- ७) हेमाङ्गराज अधिकारी, समसामयिक व्याकरण, कुञ्जल प्रकाशन, २०४९।
- ८) हेमाङ्गराज अधिकारी, नेपाली कारक व्याकरण, काठमाडौं, ने.रा.प्र.प्र।
- ९) सत्यकाम वर्मा र एन. कृष्णस्वामी, मोडर्न लिडिग्विस्टिक्स: एन इन्ट्रोडक्सन, दिल्ली: अक्सफोर्ड युनिवर्सिटी प्रेस, १९८०।
- १०) जॉर्ज युल, द स्टडी अफ ल्याङ्ग्वेज, क्याम्ब्रिज: क्याम्ब्रिज युनिवर्सिटी प्रेस, १९८९ ई।
- ११) चार्ल्स एफ. रबिन्स, जनरल लिडिग्विस्टिक्स इन इन्ट्रोडक्टरी सर्वे, लण्डन, लडम्यान्स, १९८० ई।
- १२) चार्ल्स एफ. हकिट, ए कोर्स इन मोडर्न लिडिग्विस्टिक्स, न्यूयॉर्क: म्याकमिलन, १९५८ ई।
- १३) एच.ए. गिलसन, एन इन्ट्रोडक्सन टु डिस्क्रिप्टिव लिडिग्विस्टिक्स, हल्ट रिनेहार्ट एण्ड विन्स्टन, १९६१ ई।
- १४) भटनागर गुप्त, मोतीलाल र रघुवीर प्रसाद, आधुनिक भाषा विज्ञान की भूमिका, राजस्थान हिन्दी अकादमी, १९७४, ई।
- १५) भोलानाथ तिवारी, हिन्दी भाषाको आर्थी संरचना, दिल्ली: साहित्य सहकार १९९२।
- १६) कृपाशंकर सिंह र चतुर्भुज सहाय, आधुनिक भाषाविज्ञान, नेशनल पब्लिसिड हाउस।
- १७) डेभिड क्रिस्टल, लिडिग्विस्टिक्स, पेलिकन बुक्स, १९८० ई।
- १८) पी.एच. मेथ्यूज, मोफॉलजी, क्याम्ब्रिज, १९७४ ई।
- १९) फ्रान्सिस कातम्बा, मोफॉलजी, मैकमिलन, १९६३ ई।
- २०) जॉन क्लार्क र कोलिन यालोप, एन इन्ट्रोडक्सन टु फोनेटिक्स एण्ड फोनोलजी, अक्सफोर्ड: बासिल ब्लैक वैल, १९९० ई।
- २१) पिटर ल्याडेफोग्ड, ए कोर्स इन फोनेटिक्स, न्यूयॉर्क: हारकोर्ट, १९८२ ई।
- २२) सुरजमान सिंह, हिन्दीका वाक्यात्मक व्याकरण, दिल्ली: साहित्य सहकार, १९९२ ई।
- २३) बालकृष्ण पोखरेल (सं.) पच्चीस वर्षका भाषिक चर्चा, काठमाडौं, ने.रा.प्र.प्र., २०३९।
- २४) देवीदत्त शर्मा, संस्कृतका ऐतिहासिक एवं संरचनात्मक परिचय, चण्डीगढ, हरियाणा साहित्य अकादमी, १९४८ ई।
- २५) भोलानाथ तिवारी, आधुनिक भाषाविज्ञान, लिपि प्रकाशन १९८५ ई।

- २६) ज्योफ्री स्याम्पसन, स्कूल अफ लिङ्ग्विस्टिक्स, लण्डन, हटकिन्सन, १९८० ई. ।
- २७) फ्रैंक, पामर, ग्रामर, पेंग्विन बुक्स, १९७१ ई. ।
- २८) लेभिन्सन, स्टेफन सी, प्राग्म्याटिक्स, क्याम्ब्रिज, १९८३ ई. ।
- २९) आर.एच. रबिन्स, ए सर्ट हिस्ट्री अफ लिङ्ग्विस्टिक्स, लडम्यान ।
- ३०) जी.सी. लेप्स्की, ए सर्भे अफ स्ट्रक्चरल लिङ्ग्विस्टिक्स, लण्डन: फेबर एण्ड फेबर, १९७२ ई. ।
- ३१) ज्योफ्री लिच, प्रिन्सिपल अफ प्राग्म्याटिक्स, लण्डन, लडम्यान १९८३ ई. ।
- ३२) एच.एच. हक, प्रिन्सिपल अफ हिस्टोरिकल लिङ्ग्विस्टिक्स, द हेग, मुटो, १९८३ ई. ।
- ३३) ब्ल्यू. पी. लेहमान, हिस्टोरिकल लिङ्ग्विस्टिक्स, (तेस्रो संस्करण) न्युयॉर्क: रुट लेरल, १९९५ ई. ।
- ३४) जे.एच. ग्रीनवर्ग, ल्याङ्ग्वेज टाइपोलजी: ए हिस्टोरिकल एण्ड एनालिटिकल ओभर भ्यू, द हेग: मुटो, १९७४ ई. ।
- ३५) मोहनराज शर्मा र कृष्णहरि बराल भाषाविज्ञान र नेपाली भाषा, काठमाडौं बुक सेन्टर, २०५२ वि.सं. ।

नेपाली गद्य र नाटक

पाठ्यांश संख्या: नेपा.शि. ५१२
पाठ्यांशको प्रकृति: सैद्धान्तिक
वर्ष: पहिलो

पूर्णाङ्क: १००
उत्तीर्णाङ्क: ४०
प्रतिहप्ता पाठघण्टी: ५

पाठ्यांश विवरण

यो पाठ्यांश शिक्षाशास्त्र स्नातकोत्तर (एम.एड.) कार्यक्रमअन्तर्गत नेपाली विषयमा विशिष्टीकरण गर्न चाहने विद्यार्थीहरूका लागि तयार पारिएको हो । यस पाठ्यांशमा आधुनिक नेपाली साहित्यका कथा, उपन्यास, नाटक र निबन्धको सिद्धान्त, स्वरूप, विकासक्रमको परिचय, प्रवृत्ति एवं प्रतिनिधि साहित्यकारहरूको कृतिगत विवेचनात्मक अध्ययन गराउने अपेक्षा राखिएको छ।

पाठ्यांश उद्देश्य

- कथा र उपन्यासको स्वरूप वर्णन गर्न
- नेपाली कथा र उपन्यासको विकासक्रम र यसमा देखा परेका मूल प्रवृत्ति एवं विशेषताहरूको चर्चा गर्न
- निर्धारित कथाकार र उपन्यासकारहरूको परिचय एवं प्रवृत्तिगत विशेषता औल्याउन
- निर्धारित कथा र उपन्यासको आस्वादन तथा बोध गर्न
- निर्धारित कथा र उपन्यासको कृतिगत विवेचना गर्न
- नाट्यसिद्धान्तको चर्चा गर्न
- नेपाली नाटकको विकासक्रम, प्रमुख मोड तथा तिनका प्रवृत्तिहरूको पहिचान गर्न र विश्लेषण गर्न
- प्रतिनिधि नाटककारका प्रवृत्ति तथा तिनका निर्धारित नाटकहरूको विवेचना गर्न
- एकाङ्कीको सैद्धान्तिक चर्चा गर्न
- नेपाली एकाङ्कीको विकासक्रमको वर्णन गर्न
- निर्धारित एकाङ्कीकार तथा एकाङ्कीहरूको विवेचना गर्न
- निबन्धको सैद्धान्तिक चर्चा गर्न
- नेपाली निबन्धको विकासक्रम, प्रमुख मोड तथा तिनका प्रवृत्तिहरूको विवेचना गर्न
- निर्धारित निबन्धकारहरूका प्रवृत्तिहरू ठम्याउन
- विभिन्न दृष्टिकोणले निर्धारित निबन्धहरूको विश्लेषण गर्न

एकाइ एक: कथा सिद्धान्त र विकासक्रम

१० घण्टा

- कथा सिद्धान्त
- कथाको विधागत स्वरूप, परिभाषा, रचना विधान, वर्गीकरण तथा प्रकार,
- अन्य विधासंग कथाको सम्बन्ध
- कथाको परम्परा र विकास:
- उद्भव र विकास (पूर्वीय तथा पाश्चात्य)
- नेपाली कथाको ऐतिहासिक विकास प्रक्रिया
- नेपाली कथाको काल विभाजन र तिनका मोडगत प्रवृत्ति एवं उपलब्धिहरूको विवेचना
- समसामयिक कथागत प्रवृत्ति

एकाइ दुई: प्रमुख आधुनिक नेपाली कथाकारका कथा - १

९ घण्टा

- कथाकारको परिचय एवं प्रवृत्तिगत मुख्य विशेषताको विवेचना र मूल्याङ्कन
- निर्धारित कथाको विश्लेषण: कथ्य र कथानक, चरित्र, परिवेश, दृष्टिबिन्दु, भाषाशैली, शिल्प आदि विशेषता
- पाठ्यकथाका विशिष्ट पंक्तिहरूको व्याख्या
- कथाकारका कथाहरू :
 - गुरुप्रसाद मैनाली - परालको आगो
 - विश्वेश्वरप्रसाद कोइराला - श्वेतभैरवी
 - भवानी भिक्षु - मैयाँसाहेब

एकाइ तीन: प्रमुख आधुनिक नेपाली कथाकारका कथा - २

९ घण्टा

- कथाकारको परिचय एवं प्रवृत्तिगत मुख्य विशेषताको विवेचना र मूल्याङ्कन
- निर्धारित कथाको विश्लेषण: कथ्य र कथानक, चरित्र, परिवेश, दृष्टिबिन्दु, भाषाशैली, शिल्प आदि विशेषता
- पाठ्यकथाका विशिष्ट पंक्तिहरूको व्याख्या
- कथाकारका कथाहरू
 - गोविन्द ब. गोठाले - लक्ष्मीपूजा
 - रमेश विकल - सिंगारी बाख्रो

एकाइ चार: प्रमुख आधुनिक नेपाली कथाकारका कथा - ३ ९ घण्टा

- कथाकारको परिचय एवं प्रवृत्तिगत मुख्य विशेषताहरूको विवेचना र मूल्याङ्कन
- निर्धारित कथाको विश्लेषण: कथ्य र कथानक, चरित्र, परिवेश दृष्टिबिन्दु, भाषाशैली, शिल्प आदि विशेषता
- पाठ्यकथाको विशिष्ट पंक्तिहरूको व्याख्या
- कथाकारका कथाहरू :
 - इन्द्रबहादुर राई - त्यसरी बाँचेको छु, त्यसरी नै
 - पारिजात - मैले नजन्माएको छोरो
 - मनु ब्राजाकी - गुरु, चेला र माकुराको जालो

एकाइ पाँच: उपन्यासको सिद्धान्त र नेपाली उपन्यासको विकासक्रम

११ घण्टा

- सिद्धान्त र विकासक्रम
 - उपन्यासको विधागत स्वरूप, परिभाषा, रचना विधान, वर्गीकरण, प्रकार, अन्य विधासंग उपन्यासको सम्बन्ध
 - नेपाली उपन्यासको विकासक्रम: उद्भव र विकास, नेपाली उपन्यासमा विभिन्न युग र तिनका मोडगत प्रवृत्ति एवं उपलब्धिहरूको विवेचना
 - समसामयिक उपन्यासका प्रवृत्ति

एकाइ छ: प्रमुख आधुनिक उपन्यासकार र उपन्यास - १

१० घण्टा

- उपन्यासकार लैनसिंह वाइदेलको परिचय, प्रवृत्तिगत मुख्य विशेषताको विवेचना र मूल्याङ्कन
- "लङ्गडाको साथी" उपन्यासको विवेचना
- निर्धारित उपन्यासको विश्लेषण: कथ्य र कथानक, चरित्र, परिवेश दृष्टिबिन्दु, भाषाशैली, शिल्पसम्बन्धी विशेषता
- पाठ्य उपन्यासका विशिष्ट पङ्क्तिहरूको व्याख्या

एकाइ सात: प्रमुख आधुनिक उपन्यासकार र उपन्यास - २

१० घण्टा

- उपन्यासकार विश्वेश्वर प्र. कोइरालाको परिचय एवं प्रवृत्तिगत मुख्य विशेषताको विवेचना र मूल्याङ्कन
- "तीन घुम्ती" उपन्यासको विवेचना
- निर्धारित उपन्यासको विश्लेषण: कथ्य र कथानक, चरित्र, परिवेश दृष्टिबिन्दु भाषाशैली, शिल्पसम्बन्धी विशेषता

- पाठ्य उपन्यासको विशिष्ट पंक्तिहरूको व्याख्या

एकाइ आठ: प्रमुख आधुनिक उपन्यासकार र उपन्यास - ३ १० घण्टा

- उपन्यासकार ध्रुवचन्द्र गौतमको परिचय एवं प्रवृत्तिगत मुख्य विशेषताहरूको विवेचना र मूल्याङ्कन
- "अलिखित" उपन्यासको विवेचना
- निर्धारित उपन्यासको विश्लेषण: कथ्य र कथानक, चरित्र, परिवेश दृष्टिबिन्दु, भाषाशैली, शिल्पसम्बन्धी विशेषता
- पाठ्य उपन्यासको विशिष्ट पंक्तिहरूको व्याख्या

एकाइ नौ: नाटकका परिचय, वर्गीकरण र विकासक्रम ९ घण्टा

- नाटकको सैद्धान्तिक चर्चा
- पूर्वीय र पाश्चात्य मान्यतामा नाटक र यसको वर्गीकरण
- नाटकका तत्वहरू
- दुःखान्त नाटकको पाश्चात्य प्रयोग र विकास
- नेपाली नाटकको विकासक्रम
 - प्राथमिक कालीन गद्य साहित्यका प्रवृत्तिहरू
 - माध्यमिक नेपाली नाटकका प्रमुख प्रवृत्तिहरू

एकाइ दश: आधुनिक नेपाली नाटकहरूको अध्ययन २५ घण्टा

- आधुनिक नेपाली नाटकको प्रारम्भ
- नाटककार बालकृष्ण सम र उनको "भीमसेनको अन्त्य" नाटक
 - नाटककार बालकृष्ण समका नाट्य- प्रवृत्तिहरू
 - कथावस्तु, भाव, चरित्र, परिवेश, भाषाशैली, रङ्गमञ्चविधान, संरचना तथा शिल्पका दृष्टिले "भीमसेनको अन्त्य" नाटकको विवेचना
 - "भीमसेनको अन्त्य" नाटकको विशिष्ट पंक्तिहरूको व्याख्या
- नाटककार गोपालप्रसाद रिमाल र उनको "यो प्रेम" नाटक
 - नाटककार गोपाल प्रसाद रिमालका नाट्यप्रवृत्तिहरू
 - कथावस्तु, भाव, चरित्र, परिवेश, भाषाशैली, रङ्गमञ्चविधान, संरचना तथा शिल्पका दृष्टिले "यो प्रेम" नाटकको विवेचना
 - "यो प्रेम" नाटकका विशिष्ट पंक्तिहरूको व्याख्या
- नाटककार विजय मल्ल र उनको "स्मृतिको पर्खालभिन्न" नाटक
 - नाटककार विजय मल्लका नाट्य प्रवृत्तिहरू

- कथावस्तु, भाव, चरित्र, परिवेश, भाषाशैली, रङ्गमञ्चविधान, संरचना तथा शिल्पका दृष्टिले "स्मृतिको पर्खालभिन्न" नाटकको विवेचना
- "स्मृतिको पर्खालभिन्न" नाटकका विशिष्ट पङ्क्तिहरूको व्याख्या
- नाटककार शिव अधिकारी र उनको "तासको जामा" नाटक
 - नाटककार शिव अधिकारीका नाट्यप्रवृत्तिहरू
 - कथावस्तु, भाव, चरित्र, परिवेश, भाषाशैली, रङ्गमञ्चविधान, संरचना तथा शिल्पका दृष्टिले "तासको जामा" नाटकको विवेचना
 - "तासको जामा" नाटकका विशिष्ट पङ्क्तिहरूको व्याख्या

एकाइ एघार: नेपाली एकाङ्कीहरूको अध्ययन

१० घण्टा

- एकाङ्कीको सैद्धान्तिक चर्चा
- एकाङ्की र नाटकमा पाइने भिन्नता
- नेपाली एकाङ्कीको विकासक्रम, प्रमुख चरण र प्रवृत्तिहरू
- निम्नलिखित एकाङ्कीकारका प्रवृत्ति तथा तिनका निर्दिष्ट एकाङ्कीहरूको अध्ययन:
 - पुष्कर शमशेर - लक्ष्यहीन
 - गोविन्दबहादुर "गोठाले" - आत्मदर्शन
 - मोहनराज शर्मा - राजिनामा
 - गोपाल पराजुली - आकाश खुल्दै जान्छ
 - अशेष मल्ल - हामी वसन्त खोजिरहेछौं
 - निर्दिष्ट एकाङ्कीका विशिष्ट पङ्क्तिहरूको व्याख्या

एकाइ बाह्र: निबन्धको सैद्धान्तिक चर्चा तथा विकासक्रम

१० घण्टा

- पूर्वीय र पाश्चात्य मान्यतामा निबन्ध
- निबन्धका तत्वहरू
- निबन्धको वर्गीकरण
- नेपाली निबन्धको विकासक्रम, प्रमुख चरण र प्रवृत्तिहरू
 - प्राथमिककालीन नेपाली गद्य साहित्य र तिनका विशेषताहरू
 - माध्यमिककालीन नेपाली गद्य साहित्य र तिनका विशेषता
 - आधुनिक नेपाली निबन्धहरू र तिनका विशेषताहरू

एकाइ तेह्र: आधुनिक नेपाली निबन्धहरूको अध्ययन

१८ घण्टा

- आधुनिक नेपाली निबन्धकारका निर्दिष्ट निबन्धहरूको अध्ययन

- बालकृष्ण सम - पानी
- लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा - कला र जीवन
- शङ्कर लामिछाने - एबस्ट्राक्ट चिन्तन प्याज
- कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान - डरको छाँयामा रोबोटको जन्म
- भैरब अर्याल - केही राष्ट्रिय रोग: एक अनुसन्धान
- तारानाथ शर्मा - नमस्ते
- देवीचन्द्र श्रेष्ठ - इतिहासको पदचाप
- दुर्गाप्रसाद भण्डारी - महाकवि देवकोटा: नेपाली समाजको एक ज्वलन्त विसङ्गति
- निर्दिष्ट - निबन्धका विशिष्ट पङ्क्तिहरूको व्याख्या

पाठ्यपुस्तकहरू

- १) लैनसिंह वाइदेल, लङ्गडाको साथी, रत्नपुस्तक भण्डार, काठमाडौं ।
- २) विश्वेश्वरप्रसाद कोइराला, तीनधुम्ती, प्रशान्त प्रकाशन, वाराणसी, २०२५ ।
- ३) ध्रुवचन्द्र गौतम, अलिखित, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- ४) अशेष मल्ल - सडकदेखि सडकसम्म, सा.प्र., काठमाडौं, २०४१ ।
- ५) ईश्वर बराल (सं.) - सयपत्री, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- ६) कृष्णचन्द्रसिंह प्रधान - पाइला आगनमा टेकेर, सा.प्र., काठमाडौं ।
- ७) गोपालप्रसाद रिमाल - यो प्रेम, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- ८) गोपाल पराजुली - गोलार्द्धका दुई छेउ, साभा प्रकाशन, काठमाडौं, २०३७ ।
- ९) तारानाथ शर्मा - नेपाली निबन्धका पच्चीस वर्ष, ने.रा.प्र.प्र., काठमाडौं, २०३९ ।
- १०) तारानाथ शर्मा - नमस्ते, साभा प्रकाशन, काठमाडौं, २०२६ ।
- ११) ने.रा.प्र.प्र. - सात एकाङ्की, काठमाडौं, २०३९ ।
- १२) बालकृष्ण सम - भीमसेनको अन्त्य, साभा प्रकाशन, काठमाडौं, २०२८ ।
- १३) लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा - लक्ष्मी निबन्ध संग्रह, साभा प्रकाशन, काठमाडौं, २०५० ।
- १४) विजय मल्ल - स्मृतिको पर्खालभिन्न, ने.रा.प्र.प्र., काठमाडौं, २०४० ।
- १५) साभा प्रकाशन - साभा एकाङ्की, काठमाडौं, २०५२ ।
- १६) साभा प्रकाशन - नेपाली एकाङ्की, भाग २, काठमाडौं, २०४९ ।
- १७) साभा प्रकाशन - साभा निबन्ध, काठमाडौं, २०४९ ।
- १८) साभा प्रकाशन - आधुनिक नेपाली निबन्ध, काठमाडौं ।
- १९) हिमानी, नाटक विशेषाङ्क, २०२७ ।

- २०) शारदा, वर्ष १, अङ्क ९, १९९२।
- २१) गोविन्दबहादुर "गोठाले" - भोको घर, साभा प्रकाशन, काठमाडौं।
- २२) हिमालय टाइम्स - २०५३, मंसिर १ गते।
- २३) शिव अधिकारी - तासको जामा र तीन नाटक, सुरुचि प्रकाशन, काठमाडौं, २०४८।
- २४) नेपाल राष्ट्र बैङ्क - मिर्मिरे (नाटक विशेषांक) २०५१, माघ।

सन्दर्भ सामग्री:

- १) कृष्णचन्द्र सिंह प्रधान, नेपाली उपन्यास र उपन्यासकार, २०३६, साभा प्रकाशन, काठमाडौं।
- २) इन्द्र बहादुर राई, नेपाली उपन्यासका आधारहरू, २०३१, ने.सा. परिषद्, दार्जिलिङ्ग।
- ३) प्रतापचन्द्र प्रधान, नेपाली उपन्यास परम्परा र पृष्ठभूमि, २०४०, दीपा प्र. दार्जिलिङ्ग।
- ४) खेम कोइराला बन्धु, केही उपन्यास केही चिन्तन, २०४३, सेवा प्रकाशन।
- ५) केशवप्रसाद उपध्याय, साहित्य प्रकाश, २०३० साभा प्रकाशन, काठमाडौं।
- ६) श्री तारानाथ शर्मा, नेपाली साहित्यको इतिहास, २०३९, संकल्प प्रकाशन, काठमाडौं।
- ७) डा. ईश्वर बराल, भूयालबाट, २०२९, साभा प्रकाशन, काठमाडौं।
- ८) दयाराम श्रेष्ठ, मोहनराज शर्मा, नेपाली साहित्यको संक्षिप्त इतिहास, २०४६, साभा प्रकाशन, काठमाडौं।
- ९) कृष्णचन्द्र सिंह प्रधान, नेपाली साहित्यकोश, ने.रा.प्र.प्र., २०५६।
- १०) कृष्णहरि बराल, नेत्र, एटम, उपन्यास सिद्धान्त र नेपाली उपन्यास, साभा प्रकाशन, २०५६।
- ११) राजेन्द्र सुवेदी, नेपाली उपन्यास परम्परा र प्रवृत्ति, भूमिका प्रकाशन वाराणसी, २०५३।
- १२) मोहनराज शर्मा, समकालीन समालोचना: सिद्धान्त र प्रयोग, ने.रा.प्र.प्र., २०५६।
- १३) केशवप्रसाद उपाध्याय - रिमाल व्यक्ति र कृति, साभा प्रकाशन, काठमाडौं।
- १४) केशवप्रसाद उपध्याय - बालकृष्ण समको दुःखान्त चेतना, ने.रा.प्र.प्र., काठमाडौं।
- १५) गोपीकृष्ण शर्मा - नेपाली निबन्ध परिचय, रत्नपुस्तक भण्डार, काठमाडौं।
- १६) गोरखापत्र संस्थान - मधुपर्क (नाटक अङ्क) २०५३, भदौ।

- १७) डा. तारानाथ शर्मा - सम र समका कृति, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- १८) नेपाल राष्ट्र बैंक - मिर्मिरे (नाटक विशेषांक) २०५१, माघ ।
- १९) रामलाल अधिकारी - नेपाली एकाङ्की यात्रा, नेपाली साहित्य सञ्चयिका, दार्जिलिङ ।
- २०) रामलाल अधिकारी - नेपाली निबन्ध यात्रा, नेपाली साहित्य सञ्चयिका, दार्जिलिङ ।
- २१) शरद्चन्द्र शर्मा - प्राचीन गद्याख्यान, सांभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- २२) शरद्चन्द्र शर्मा - माध्यमिक नेपाली साहित्यको इतिहास, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- २३) साभा प्रकाशन - नेपाली एकाङ्की, भाग १, काठमाडौं ।
- २४) साभा प्रकाशन - नेपाली एकाङ्की, भाग ३, काठमाडौं ।
- २५) साभा प्रकाशन - पाँचसय वर्ष, काठमाडौं ।

पाठ्यांश शीर्षक: नेपाली कविता-काव्य र समालोचना

पाठ्यांश संख्या: नेपा. शि. ५१३
पाठ्यांशको प्रकृति: सैद्धान्तिक
वर्ष: पहिलो

पूर्णाङ्क: १००
उत्तीर्णाङ्क: ४०
प्रतिहप्ता पाठघण्टी: ५

पाठ्यांश विवरण

यो पाठ्यांश शिक्षाशास्त्रमा स्नातकोत्तर (एम.एड) कार्यक्रमअन्तर्गत नेपाली विषयमा विशिष्टीकरण गर्न चाहने विद्यार्थीहरूका लागि तयार पारिएको हो । यस पाठ्यांशमा आधुनिक नेपाली साहित्यका कविता, खण्डकाव्य, नाट्यकाव्य, महाकाव्यको विकासक्रम, प्रमुख प्रवृत्ति र प्रतिनिधि कविका कविताको कृतिगत विश्लेषणात्मक अध्ययन र पूर्वीय, पाश्चात्य साहित्यशास्त्र र नेपाली समालोचनाका प्रमुख, वाद, प्रणाली, सिद्धान्तको परिचयका साथै त्यसअनुरूप विद्यार्थीहरूमा नेपाली साहित्यको अध्ययन गर्ने सुझको विकास हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

पाठ्यांश उद्देश्य

- पूर्वीय पाश्चात्य मान्यताका आधारमा फुटकर कविता, खण्डकाव्य, नाट्यकाव्य र महाकाव्यको सैद्धान्तिक परिचय दिन
- नेपाली कविता, खण्डकाव्य, नाट्यकाव्य, र महाकाव्यको विकासक्रम, मोड तथा मूल प्रवृत्तिहरूको वर्णन गर्न
- निर्धारित कविका कवितात्मक प्रवृत्ति तथा तिनका कविताको विभिन्न दृष्टिकोणले विवेचना गर्न
- निर्धारित काव्यकारहरूका काव्यात्मक प्रवृत्ति तथा तिनका खण्डकाव्य, नाट्यकाव्य र महाकाव्यको विभिन्न दृष्टिकोणले विवेचना गर्न
- उल्लिखित कविता-काव्यहरूभित्रका विशिष्ट पंक्तिहरूको व्याख्या विश्लेषण गर्न ।
- पूर्वीय साहित्यशास्त्रका प्रमुख मान्यता र वादको विश्लेषण गर्न
- पश्चिमी साहित्यशास्त्रका प्रमुख सिद्धान्त, प्रणाली र वादको विश्लेषणात्मक अध्ययन गर्न
- नेपाली समालोचनाका विकासक्रमको मुख्य मुख्य मोड र प्रवृत्तिहरूको विश्लेषण गर्न
- पूर्वीय पाश्चात्य समालोचना सिद्धान्तका आधारमा नेपाली साहित्यिक कृतिहरू पहिल्याउन

एकाइ एक: कवितासिद्धान्त र नेपाली कविताको विकासक्रम ५ घण्टा

- कवितासिद्धान्त-परिभाषा-तत्व र रूप (फुटकर कविता, नाट्यकाव्य लामो कविता, खण्डकाव्य, नव्यकाव्य र महाकाव्य समेत)
- नेपाली कविताको विकासक्रम (प्रमुख मोड, धारा-उपधारा र प्रवृत्ति समेत)

एकाइ दुई: निर्धारित कविहरूका कविताको विवेचना र तिनका विशिष्ट पङ्क्तिको व्याख्या विश्लेषण: १६ घण्टा

- लेखनाथ पौड्याल: वयोवृद्ध कोइलीको बिलौना
- बालकृष्ण सम: मेरो नुहाउने कोठा
- लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा: ज्वरशमना प्रकृति
- सिद्धिचरण: मेरो प्रतिविम्ब
- माधव घिमिरे: कालीगण्डकी
- गोपालप्रसाद रिमाल: प्रति
- मोहन कोइराला: म सम्झन्छु
- भूपि शेरचन: सधैं सधैं सपनामा

एकाइ तीन: काव्यसिद्धान्त र विकासप्रक्रिया १५ घण्टा

- पूर्वीय र पाश्चात्य मान्यतामा महाकाव्य
- कविताका विविध रूपमा सन्दर्भमा महाकाव्यको सैद्धान्तिक स्वरूपको विश्लेषण
- महाकाव्यका आधारभूत तत्वहरू
- नेपाली महाकाव्यको विकासक्रम
- खण्डकाव्यसिद्धान्त र नेपाली खण्डकाव्यको विकास प्रक्रिया
- खण्डकाव्यको सैद्धान्तिक स्वरूप
- गीतिकाव्य, नाट्यकाव्य र लामो कविताको सैद्धान्तिक स्वरूप
- खण्डकाव्य, नाट्यकाव्य र लामो कविताका आधारभूत तत्वहरू
- आधुनिक नेपाली खण्डकाव्य, नाट्यकाव्य र लामो कविताको विकासप्रक्रिया

एकाइ चार: प्रमुख खण्डकाव्य र नाट्यकाव्यको विवेचना

१२ घण्टा

- खण्डकाव्यकार बालकृष्ण सम र "आगो र पानी" खण्डकाव्य
- खण्डकाव्यकार बालकृष्ण सम र उनका प्रवृत्ति
- विभिन्न दृष्टि (भाव-विचार, परिवेश, शैली, शिल्प) ले "आगो र पानी" खण्डकाव्यको व्याख्या-विश्लेषण
- नाट्यकाव्यकार माधव घिमिरे र "अश्वत्थामा" नाट्यकाव्य
- नाट्यकाव्यकार घिमिरे र उनका प्रवृत्तिहरु
- गीति नाट्यकाव्य शिल्पका दृष्टिले "अश्वत्थामा" नाट्यकाव्यको विश्लेषण

एकाइ पाँच: महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा र उनको "शाकुन्तल"
महाकाव्यको विवेचना

२० घण्टा

- महाकवि देवकोटाको महाकाव्यलेखन सम्बन्धी विकासप्रक्रिया र महाकाव्यगत प्रवृत्ति
- विभिन्न कोणबाट (महाकाव्यको मूल्याङ्कन)
- "शाकुन्तल" महाकाव्यको पहिलो, दोस्रो र तेस्रो सर्गका विशिष्ट पंक्तिको व्याख्याविश्लेषण

एकाइ छ: पूर्वीय साहित्यमा काव्य र शब्दशक्ति

८ घण्टा

- काव्यको परिचय
- काव्यको स्वरूप :
 - अ) काव्यको परिभाषा
 - आ) काव्य हेतु
 - इ) काव्य प्रयोजन
- काव्यको शक्ति: शब्दशक्ति,
- अभिधा, लक्षणा र व्यञ्जनाको स्वरूप
- शब्दशक्तिको साहित्यमा उपयोगिता

एकाइ सात: रसवाद र ध्वनिवाद

१० घण्टा

- अ) रस: परिभाषा र प्रकार
 - आ) रससामग्री (विभाव, अनुभाव, व्यभिचारीभाव र स्थायीभाव)
 - इ) रससूत्रको व्याख्यासम्बन्धी मतमतान्तर
 - ई) साधारणीकरण र रसास्वादन
 - उ) रससिद्धान्तको मूल्यांकन
- अ) ध्वनि: परिभाषा र ध्वनिवादका मान्यता
 - आ) ध्वनिका प्रकार: वस्तु, रस र अलंकार ध्वनि

इ) ध्वनिवादको मूल्यांकन

एकाइ आठ: रीतिवाद, वक्रोक्तिवाद र अलंकारवाद

१२ घण्टा

- अ) रीतिवादका प्रमुख मान्यतां र रीतिका प्रकार
आ) रीति र गुणको सम्बन्ध
इ) रीति सिद्धान्तको मूल्यांकन
- अ) वक्रोक्ति परिभाषा र प्रकार
आ) वक्रोक्तिवादको मूल्यांकन
- अ) अलङ्कार: परिभाषा
आ) अलङ्कारका प्रमुख भेद (शब्दालङ्कार र अर्थालङ्कारहरु)
इ) साहित्यमा अलङ्कारको महत्त्व
ई) अलङ्कारवादको मूल्यांकन

एकाइ नौ: पाश्चात्य समालोचना प्रणाली

१२ घण्टा

- नीतिपरक समालोचना प्रणाली
- समाजपरक समालोचना प्रणाली
- शैलीवैज्ञानिक समालोचना प्रणाली
- रूपपरक प्रणाली
- पाश्चात्य समालोचनाका उत्तरवर्ती प्रवृत्ति

एकाइ दश: पाश्चात्य साहित्यशास्त्रका प्रमुखवादहरु

१५ घण्टा

- परिस्कारवाद, स्वच्छन्दतावाद, अतियथार्थवाद, अस्तित्ववाद, विसंगतिवाद, प्रकृतवादका मूलभूत पक्षको परिचय, मान्यता र नेपाली साहित्यका विभिन्न विधामा भएका प्रयोगहरुको पहिचान

एकाइ एघार: नेपाली समालोचनाको परिचय

२० घण्टा

- नेपाली समालोचनाको प्रारम्भ र विकासक्रम
- नेपालीका प्रमुख समालोचकहरुका समालोचकीय प्रवृत्तिहरु

पाठ्यपुस्तक:

- १) लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा, शाकुन्तल महाकाव्य, साभा प्रकाशन ।
- २) बालकृष्ण सम, आगो र पानी, साभाप्रकाशन, काठमाडौं ।
- ३) माधव घिमिरे, अश्वत्थामा, ने.रा.प्र.प्र., काठमाडौं ।
- ४) वासुदेव त्रिपाठी र अन्य (सं.) नेपाली कविता, भाग ४, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।

सन्दर्भपुस्तक

- १) कुमारबहादुर जोशी, महाकवि देवकोटा र उनका महाकाव्य, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- २) कृष्ण गौतम, देवकोटाका प्रबन्धकाव्य, काठमाडौं ।
- ३) केशवप्रसाद उपाध्याय, साहित्य प्रकाश, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- ४) चूडामणि बन्धु, देवकोटा, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- ५) तारानाथ शर्मा, सम र समका कृति, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- ६) तारानाथ शर्मा, समसामयिक साभा कविता, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- ७) पारसमणि भण्डारी, काव्यविवेचना, वाणी प्रकाशन, काठमाडौं ।
- ८) भानुभक्त पोखरेल, कवि माधव घिमिरेका विशिष्ट खण्डकाव्यहरू, श्यामपुस्तक भण्डार, विराटनगर ।
- ९) भानुभक्त पोखरेल, कवि घिमिरे र उनको काव्यचिन्तन, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- १०) महादेव अवस्थी, लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाको जीवनी र कृतित्वको अन्तर्सम्बन्धको रूपरेखा, एकता प्रकाशन, काठमाडौं ।
- ११) हिमांशु थापा, साहित्य परिचय, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- १२) रमेश श्रेष्ठ, नेपाली कविताको प्रवृत्ति, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- १३) राममणि रिसाल, नेपाली काव्य र कवि, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- १४) वासुदेव त्रिपाठी, सिंहावलोकन, साभा प्रकाशन, काठमाडौं ।
- १५) कृष्ण गौतम, पाश्चात्य महाकाव्य, भुँडीपुराण प्रकाशन, काठमाडौं: २०५५
- १६) हेमाङ्गराज अधिकारी, पूर्वीय समालोचना सिद्धान्त, साभा प्रकाशन, काठमाडौं, २०४३ ।
- १७) यदुनाथ खनाल, समालोचनको सिद्धान्त, साभा प्रकाशन, काठमाण्डौ ।
- १८) केशवप्रसाद उपाध्याय, पूर्वीय साहित्य सिद्धान्त, साभा प्रकाशन,
- १९) वासुदेव त्रिपाठी, पाश्चात्य समालोचनाको सैद्धान्तिक परम्परा, साभा प्रकाशन, २०५० ।
- २०) कुमार बहादुर जोशी, पाश्चात्य समालोचनाका प्रमुख वाद, साभा प्रकाशन ।
- २१) मोहनराज शर्मा, समकालीन समालोचना: सिद्धान्त र प्रयोग, नेराप्रप्र, २०५६ ।
- २२) कृष्णचन्द्र सिंह प्रधान (स.) साभा समालोचना, साभा प्रकाशन काठमाडौं, २०५५ ।
- २३) घनश्याम उपाध्याय, (सम्पा.) नेपाली समालोचना, साभा प्रकाशन काठमाडौं, २०५६ ।
- २४) दयाराम श्रेष्ठ, नेपाली साहित्यका केही पृष्ठ, साभा प्रकाशन काठमाडौं, २०५६ ।
- २५) नरेन्द्रराज प्रसाई, (स.) नेपाली साहित्यका प्रमुख समालोचक, एकता प्रकाशन, थापाथली, काठमाडौं, २०५४ ।

- २६) दयाराम श्रेष्ठ र मोहनराज शर्मा, नेपाली साहित्यको संक्षिप्त इतिहास, साभा प्रकाशन काठमाडौं, २०४० ।
- २७) घनश्याम नेपाल, नेपाली साहित्यको परिचयात्मक इतिहास, साभा प्रकाशन काठमाडौं ।
- २८) कृष्ण गौतम, आधुनिक आलोचना: अनेक रूप अनेक पठन, साभा प्रकाशन, २०५० ।
- २९) डा. भागीरथ मिश्र, पाश्चात्य काव्यशास्त्र: इतिहास सिद्धान्त और वाद, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी ।
- ३०) डा. बच्चन सिंह, भारतीय एवं पाश्चात्य काव्यशास्त्रका तुलनात्मक अध्ययन, हरियाना साहित्य एकेडमी, चण्डीगढ ।
- ३१) निर्मला जैन र कुसुम वाहिया: पाश्चात्य साहित्य चिन्तन, राधाकृष्ण प्रकाशन दरियागञ्ज, दिल्ली ।
- ३२) ने.रा.प्र.प्र., नेपाली साहित्य कोश, २०५५ ।

सामाजिक तथा मनोभाषाविज्ञान

पाठ्यांश संख्या: नेपा. शि. ५५४
पाठ्यांशको प्रकृति :सैद्धान्तिक
वर्ष: दोस्रो

पूर्णाङ्क: ५०
उत्तीर्णाङ्क: २०
प्रतिहप्ता पाठघण्टी: ५

पाठ्यांश विवरण

यो पाठ्यांश शिक्षाशास्त्र स्नातकोत्तर (एम.एड.) तहमा नेपाली विषय लिई विशिष्टीकरण गर्ने विद्यार्थीहरूका लागि सामाजिक भाषाविज्ञानका प्रमुख अवधारणा, भाषाका सामाजिक भेद, भाषानीति र योजनाका साथै मनोभाषाविज्ञानका प्रमुख अवधारणा, भाषाप्राप्ति, भाषा सिकाइ प्रक्रिया, त्यसका चरणहरू तथा तत्सम्बन्धी अनुकल्पनाको जानकारीका लागि तयार पारिएको हो ।

पाठ्यांश उद्देश्य

- सामाजिक भाषाविज्ञानका प्रमुख अवधारणाको परिचय दिन
- भाषिक भेद र तिनका आधारहरूको वर्णन गर्न
- भाषायोजनाका प्रमुख आधार तथा पक्षहरूमाथि प्रकाश पार्न
- नेपालको भाषिक स्थिति र नीतिको चर्चा गर्न
- मनोभाषाविज्ञानको परिचय दिन
- बालभाषाविकासको सिद्धान्तहरूको चर्चा गर्न
- भाषाविकासका चरण र पक्षहरूमाथि प्रकाश पार्न
- भाषा आर्जनका प्राक्कल्पना तथा भाषा-सिकाइ सिद्धान्तहरूको वर्णन गर्न
- सामाजिक भाषाविज्ञान र मनोविज्ञानको भाषाशिक्षणमा उपयोगिता बताउन

खण्ड "क"

एकाइ एक: सामाजिक भाषा विज्ञान

१२ घण्टा

• परिचय

- १। सामान्य भाषाविज्ञान र सामाजिक भाषाविज्ञान
- २। भाषिक समुदाय
- ३। भाषा र सामाजिक सम्पर्क
- ४। भाषिक तथा सांस्कृतिक सापेक्षताको सिद्धान्त
- ५। समाजको प्रकृति र भाषामा त्यसको प्रभाव
- ६। भाषिक अवलम्बन, स्वीकरण र अपक्षय

- भाषा सर्वेक्षण

एकाइ दुई: भाषिक भेद

१० घण्टा

- क्षेत्रीय भेद र यसको पहिचानका आधारहरू
- सामाजिक भेद र यसको पहिचानका आधारहरू
- भाषिक निरन्तरता
- भाषाका अन्य भेद: काल, विषय, प्रसंग र माध्यमगत
- भाषाद्वैत
- द्विभाषिकता र बहुभाषिकता र यसको प्रकृति र प्रकार
- कोड परिवर्तन तथा कोड मिश्रण

एकाइ तीन: भाषानीति र योजना

१४ घण्टा

- भाषानीति र योजनाको आवश्यकता
- प्रयोजनका आधारमा भाषाहरू: प्रधान, सम्पूरक, सहायक, परिपूरक र समतुल्य
- राष्ट्रियताको सम्बर्धनमा राष्ट्रभाषाको विकास
- भाषायोजनाका प्रमुख समस्या
- भाषायोजनाका प्रकार: स्तरगत र स्वरूपगत
- भाषायोजनाका प्रमुख पक्ष: छनोट, कोडीकरण (संहिताकरण) मानकीकरण (लिपि, वर्ण, हिज्जे, शब्दभण्डार र व्याकरण) र विस्तार
- भाषाको आधुनिकीकरण प्रक्रिया र यसका समस्या

एकाइ चार: नेपालको भाषिक स्थिति

७ घण्टा

- नेपालका भाषाहरूको भौगोलिक तथा सामाजिक स्थिति
- नेपालको भाषानीति
- राष्ट्रभाषा र राष्ट्रियभाषाहरूको विकासका प्रयासहरू

एकाइ पांच: सामाजिक भाषाविज्ञान र भाषा शिक्षण

२ घण्टा

- सामाजिक भाषाविज्ञान र भाषाशिक्षकको सम्बन्ध
- भाषाशिक्षणमा सामाजिक भाषाविज्ञानको उपयोगिता

खण्ड छ

एकाइ छ: मनोभाषाविज्ञान

५ घण्टा

- परिचय
- मनोभाषाविज्ञानको क्षेत्र
- मनोभाषाविज्ञानको विकास
- भाषा र मस्तिष्कको अन्तरसम्बन्ध
 - श्रव्य-दृश्यात्मक प्रक्रिया

- उच्चार्य-लेख्यात्मक प्रक्रिया
- कोडीकरण र विकोडीकरण

एकाइ सात: बालभाषा विकासका सिद्धान्त

६ घण्टा

- बालभाषाविकासमा चम्स्कीको सिद्धान्त
 - भाषाप्राप्ति प्रक्रिया तथा भाषाप्राप्ति संयन्त्र
 - भाषिक सामर्थ्य र सृजनशीलता
- बालभाषाविकासमा पियाजेको सिद्धान्त
 - आत्मकेन्द्री बोली
 - भाषाबारे पियाजेको दृष्टिकोण
- भाषाविकास र संज्ञानात्मक विकास
- चम्स्की र पियाजेको सिद्धान्तको तुलना

एकाइ आठ: भाषाविकासका चरण र पक्षहरू

१० घण्टा

- बालकमा भाषाविकासका चरणहरू
 - प्रारम्भिक चरण
 - उत्तरवर्ती चरण
- बालभाषाका विभिन्न पक्षको विकास
 - ध्वन्यात्मक पक्षको विकास
 - आदानात्मक पक्षको विकास
 - प्रदानात्मक (अभिव्यक्ति) पक्षको विकास
 - शब्दार्थ तथा शब्दभण्डारको विकास
 - व्याकरण पक्षको विकास

एकाइ नौ: भाषा आर्जनका प्राक्कल्पनाहरू

५ घण्टा

- भाषाप्राप्ति र आर्जनमा भिन्नता
- सर्गिक अनुक्रम प्राक्कल्पना
- मनिटर प्राक्कल्पना
- अनुप्रविष्टि प्राक्कल्पना
- प्रभावी फिल्टर प्राक्कल्पना

एकाइ दश: भाषा सिकाइका प्रमुख सिद्धान्त

४ घण्टा

- व्यवहारवादी सिद्धान्त
- मनोवादी सिद्धान्त
- उक्त दुई सिद्धान्तका बीचको भिन्नता
- मनोभाषाविज्ञान र भाषाशिक्षण

सन्दर्भसामग्री

- १) हड्सन, आर. ए. (१९९६) सोसियोलिङ्गिस्टिक्स, क्याम्ब्रिज
- २) मल्ल, के.पी. (१९८९) 'ल्याङ्गवेज यान्ड सोसाइटी इन नेपाल' मल्ल (सं.) पस्पेक्टिभ अन कन्टिन्युटी यान्ड चेन्ज, सिनास
- ३) श्रीवास्तव, रवीन्द्रनाथ (१९९७) भाषाविज्ञान: सैद्धान्तिक चिन्तन, राधाकृष्ण, दिल्ली
- ४) श्रीवास्तव, रवीन्द्रनाथ र अन्य (सं.) (१९८०) अनुप्रयुक्त भाषाविज्ञान, आलेख प्रकाशन, दिल्ली
- ५) राष्ट्रियभाषा नीति सुझाव आयोगको प्रतिवेदन, २०५०
- ६) नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान, प्रज्ञा अङ्क ७९
- ७) इलियट, एलिसन जे. (१९८१) चाइल्ड ल्याङ्गवेज, क्याम्ब्रिज
- ८) रोमानी, सुजान (१९९५) बाइलिङ्ग्वयलिज्म, क्याकवेल
- ९) गार्मन, माइकेल (१९९०) साइकोलिङ्गिस्टिक्स, क्याम्ब्रिज
- १०) केसन, स्टेफन डी. (१९९५) प्रिन्सिपल यान्ड प्राक्टिस इन सेकेन्ड ल्याङ्गवेज एक्विजिसन, फोनिक्स इएलटी, न्युयोर्क
- ११) इस्टमन क्यारोल एम (१९८३) ल्याङ्गवेज प्लानिङ: एन इन्ट्रोडक्सन, क्यान्डलर यान्ड सार्प पब्लिसर्स, सानफ्रान्सिस्को
- १२) पिसमन, जे.ए., फर्गुसन सी.ए यान्ड दास गुप्ता (सं.) (१९६८) ल्याङ्गवेज प्रब्लम्स अफ डेभलपिङ नेसन्स, जोन विली यान्ड सन्स
- १३) अधिकारी, हेमाङ्ग (२०५३) भाषाशिक्षण: केही परिप्रेक्ष्य तथा पद्धति, विद्यार्थी पुस्तक भण्डार, काठमाडौं ।
- १४) इन्ग्राम, डेविड (१९८९) फस्ट ल्याङ्गवेज एक्विजिसन, क्याम्ब्रिज
- १५) अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०५६) सामाजिक र प्रायोगिक भाषाविज्ञान, रत्नपुस्तक भण्डार, काठमाडौं ।

प्रायोगिक भाषा विज्ञानका प्रमुख आयाम

पाठ्यांश संख्या: नेपा.शि. ५५५
पाठ्यांशको प्रकृति: सैद्धान्तिक
वर्ष: दोस्रो

पूर्णाङ्क: १००
उत्तीर्णाङ्क: ४०
प्रतिहप्ता पाठघण्टी: ५

पाठ्यांश विवरण

यो पाठ्यांश नेपाली विशिष्टीकरण विषय लिई शिक्षाशास्त्रमा स्नातकोत्तर (एम.एड.) तह अध्ययन गर्न चाहने विद्यार्थीहरूका लागि तयार पारिएको हो । यस पाठ्यांशबाट नेपाली भाषाको सन्दर्भमा प्रायोगिक भाषाविज्ञानका विषयवस्तुको अवधारणाको विकास र नेपाली भाषा पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तकको अध्ययन-विश्लेषणमा सहयोग पुऱ्याउने अपेक्षा राखिएको छ ।

पाठ्यांश उद्देश्य

- प्रायोगिक भाषाविज्ञानका आधारभूत अवधारणाको परिचय दिन
- सङ्ग्रहण विश्लेषणको सैद्धान्तिक अवधारणाको पहिचान गरी सङ्ग्रहण (पाठ) का तत्त्वहरूको आधारमा कथ्य र लेख्य पाठको विश्लेषण गर्न
- शैली विज्ञानको परिचय दिई यसको प्रक्रिया वर्णन गर्न
- कोशविज्ञानको सैद्धान्तिक अवधारणा, प्रकार तथा कोश-निर्माणप्रक्रियाको परिचय दिन र यसको विकासक्रमको सिंहावलोकन गर्न
- अनुवाद अध्ययनको अवधारणा बताउन र यसको शैक्षणिक उपयोगिताको वर्णन गर्न
- व्यतिरेकी विश्लेषण तथा त्रुटि विश्लेषणको आधारभूत धारणा र प्रक्रियाको पहिचान गर्न तथा व्यतिरेकी विश्लेषण र त्रुटिविश्लेषण गर्न
- शैक्षणिक व्याकरणका आधारभूत अवधारणा र विशेषता बताउन
- भाषा पाठ्यक्रमका विशेषताहरू पहिल्याउन
- पाठ्यक्रमका विविध स्तम्भको परिचय दिन
- पाठ्यांशका ढाँचा र निर्माणात्मक प्रक्रियाको जानकारी दिन
- पाठ्यवस्तुको छनोट र स्तरणको आवश्यकता पहिल्याउन
- छनोट र स्तरणको फरक बताउन
- छनोट र स्तरणका आधारहरू बताउन
- स्तरणको वर्गीकृत रूप पहिचान गर्न
- नेपाली पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकको विकासक्रमको वर्णन गर्न
- विभिन्न तहका पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकको समीक्षा गर्न

- विभिन्न प्रयोजनका लागि नेपाली पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक तयार गर्न

एकाइ एक: प्रायोगिक भाषाविज्ञान परिचय

५ घण्टा

- प्रायोगिक भाषाविज्ञानको पृष्ठभूमि र विकासक्रम
- प्रायोगिक भाषाविज्ञानको क्षेत्र (सीमित र व्यापक)
- प्रायोगिक भाषाविज्ञानको उपयोगिता

एकाइ दुइ: सङ्ग्रहण विश्लेषण

८ घण्टा

- सङ्ग्रहणको परिचय
- सङ्ग्रहणको सैद्धान्तिक अवधारणा
- कथ्यपाठ र लेख्यपाठ
- सम्बद्धन (कोहेरेन्स) र सम्बद्धक (कोहेजन) को भूमिका
- सङ्ग्रहण (पाठ) का तत्वहरु
- सङ्ग्रहण विश्लेषण र भाषा शिक्षण

एकाइ तीन: शैलीविज्ञान

१२ घण्टा

- सामान्य शैलीविज्ञान र साहित्यिक शैलीविज्ञान
- शैलीविज्ञानको परम्परागत पद्धति
- शैलीविज्ञानको विकास
- शैलीविश्लेषण प्रक्रिया
 - विकल्पन र चयन
 - विचलन र अग्रभूमि निर्माण
 - समानान्तरता (वर्णगत, रूपगत, वाक्यगत, अर्थगत)
- शैलीविश्लेषणमा उत्तरवर्ती विकास
- शैलीविश्लेषणको अभ्यास
- शैलीविश्लेषणको शैक्षणिक उपयोगिता

एकाइ चार: कोशविज्ञान

१० घण्टा

- कोशविज्ञानको परिचय
- कोशको प्रकार र तिनका विशेषता
- कोश निर्माण योजना र सामग्री संकलन प्रक्रिया
- कोशको स्वरूप र कोश सम्पादन प्रक्रिया
 - पूर्वभाग, मूलभाग र उत्तरभाग

- प्रविष्टि चयन र उपप्रविष्टि निर्धारण
- व्याकरण निर्देश
- अर्थनिर्देशका प्रमुख विधिहरू
- नेपाली कोश परम्परा र निर्माणका समस्या
- कोशको शैक्षणिक महत्व

एकाइ पाँच: अनुवाद अध्ययन

१० घण्टा

- अनुवादको प्रयोजन र आवश्यकता
- अनुवादका प्रकार
 - साहित्यिक, वैज्ञानिक, प्राविधिक, यान्त्रिक
 - एकोन्मुख र द्वयोन्मुख अनुवाद
 - अन्तरभाषिक, भाषान्तरिक, अन्तरविषयिक अनुवाद
 - शाब्दिक र मुक्त तथा विषयउन्मुख र संरचनोन्मुख
 - अनुवादको आदर्श स्थिति
- अनुवादका प्रक्रियाहरू
- क्याटफोर्ड, नाइडा र न्युमार्कका अनुवाद सम्बन्धी मान्यता
- अनुवादका समस्या
- अनुवाद र भाषाशिक्षण

एकाइ छ: व्यतिरेकी विश्लेषण

१० घण्टा

- व्यतिरेकी विश्लेषणको सैद्धान्तिक अवधारणा
- व्यतिरेकी विश्लेषण प्रक्रिया:
 - भाषा १ र भाषा २ बाट सामग्रीको संकलन
 - भाषा १ र भाषा २ मा पाइने भिन्नता तथा समानताको तुलनात्मक वर्णन
- व्यतिरेकी विश्लेषणका सीमा
- व्यतिरेकी विश्लेषणको अभ्यास
- व्यतिरेकी विश्लेषण र भाषा शिक्षण

एकाइ सात: त्रुटिविश्लेषण

१० घण्टा

- त्रुटिविश्लेषणको सैद्धान्तिक अवधारणा
- त्रुटि र अन्तर्भाषा
- त्रुटिक्षेत्र र त्रुटिहरूको वर्गीकरण

- त्रुटि विश्लेषणको प्रक्रिया
 - सामग्री संकलन
 - त्रुटिहरूको पहिचान, वर्णन र विश्लेषण
- त्रुटिविश्लेषणको अभ्यास
- त्रुटिविश्लेषण र भाषा शिक्षण

एकाइ आठ: शैक्षणिक व्याकरण

१० घण्टा

- शैक्षणिक व्याकरणको प्रयोजन र आवश्यकता
- वर्णनात्मक व्याकरण र शैक्षणिक व्याकरण
- भाषासिकाइसिद्धान्त र व्याकरणात्मक पाठ्यवस्तुको छनोट, स्तरण र प्रस्तुतीकरण
- शैक्षणिक व्याकरणका विशेषता
- नेपाली शैक्षणिक व्याकरण निर्माणका समस्या

एकाइ नौ: भाषापाठ्यक्रमको र सैद्धान्तिक परिचय

१० घण्टा

- भाषा पाठ्यक्रमको सामान्य परिचय र यसका प्रमुख अंगहरू
- नेपाली भाषाको परम्परागत पाठ्यक्रम र आधुनिक पाठ्यक्रम
- भाषा पाठ्यवस्तु संगठनका विभिन्न पद्धतिहरू
- भाषा पाठ्यक्रमका अध्ययनका आधारहरू

एकाइ दश: पाठ्यवस्तुको छनोट र स्तरण

८ घण्टा

- भाषा पाठ्यवस्तुको छनोट
 - पाठ्यवस्तुको छनोटको आवश्यकता
 - छनोटसँग सम्बद्ध प्रभावहरू
 - भाषा पाठ्यवस्तु छनोटका आधारहरू
- भाषा पाठ्यवस्तुको स्तरण
 - पाठ्यवस्तु स्तरणको आवश्यकता
 - छनोट र स्तरणमा भिन्नता
 - स्तरणको प्रक्रिया र प्रकार

एकाइ एघार: भाषा पाठ्यक्रमको अध्ययन

१८ घण्टा

- भाषा पाठ्यक्रमको अध्ययन :
 - विद्यालय तहका पुराना र वर्तमान नेपाली पाठ्यक्रमका विभिन्न स्तम्भको तुलनात्मक अध्ययन
 - शिक्षाशास्त्र संकायका महाविद्यालय तहका अनिवार्य र मूल विषयका नेपाली पाठ्यक्रमका विभिन्न स्तम्भको तुलनात्मक तथा विश्लेषणात्मक अध्ययन
- उपर्युक्त दुवै अध्ययनहरू कार्यपत्र तयार गराई गोष्ठीका रूपमा संचालन गरिनेछ ।
- पाठ्यक्रम निर्माण
 - विद्यालय स्तरको कुनै एक कक्षा वा तहका लागि निर्धारित ढाँचामा पाठ्यक्रम निर्माण
 - कुनै सामान्य वा विशेष प्रयोजनका लागि नेपाली सिकाउन महाविद्यालय स्तरीय खास कक्षा वा तहमा आवश्यक पर्ने पाठ्यांश वा पाठ्यावलीको निर्माण

एकाइ बाह्र: भाषा पाठ्यपुस्तकको सैद्धान्तिक परिचय

७ घण्टा

- भाषा पाठ्यपुस्तकको परिचय
- पाठ्यपुस्तक र पूरक सामग्री
- भाषा पाठ्यपुस्तक निर्माणका आधारहरू
- भाषा पाठ्यपुस्तक अध्ययन, विश्लेषण, छनोट तथा मूल्यांकनका आधारहरू

एकाइ तेह्र: विभिन्न तहका पाठ्यपुस्तकको अध्ययन तथा नमुना प्रस्तुति

१७ घण्टा

- विद्यालय तहका पुराना र वर्तमान नेपाली पाठ्यपुस्तकको तुलनात्मक अध्ययन विश्लेषण उक्त अध्ययन विश्लेषण कुनै एक कक्षा वा तहका पुराना र वर्तमान पाठ्यपुस्तकका विविध पक्षहरूको तुलना गरी कार्यपत्र तयार गर्न लगाई गोष्ठीको रूपमा कक्षा प्रस्तुति गराइनेछ ।
- पाठ्यपुस्तक योजनाको ढाँचा
- निर्धारित ढाँचामा कुनै खास कक्षाका लागि कुनै एउटा नमुना पाठ निर्माण र कक्षा प्रस्तुति

एकाइ चौध: पाठ्य सामग्री निर्माणका समस्या

१५ घण्टा

- पाठ्य सामग्रीसम्बन्धी समस्या

- पाठ्य सामग्रीहरूको उपलब्धताको सर्वेक्षण
- उक्त सामग्रीहरूको उपभोग्य क्षेत्र
- ती सामग्रीको विवेचनात्मक मूल्यांकन

सन्दर्भ सामग्री खण्ड (क)

- १) मोहनराज शर्मा, समकालीन समालोचना: सिद्धान्त र प्रयोग, नेराप्रप्र २९५६ ।
- २) रामचन्द्र लम्साल, कोशविज्ञान र नेपाली कोश, श्रीमती शारदा लम्साल, काठमाडौं, २०४६ ।
- ३) हेमाङ्गराज अधिकारी, भाषाशिक्षण: केही परिप्रेक्ष्य तथा पद्धति, ने.रा.प्र.प्र., २०४६ ।
- ४) घनश्याम नेपाल, शैलीविज्ञान, आंकुरा प्रकाशन, गान्तोक, १९९२ ।
- ५) रवीन्द्रनाथ श्रीवास्तव र अन्य (सं.), अनुप्रयुक्त भाषाविज्ञान, आलेख प्रकाशन १९८० ।
- ६) मोहनराज शर्मा, शैलीविज्ञान, ने.रा.प्र.प्र., काठमाडौं ।
- ७) रविन्द्रनाथ श्रीवास्तव, भाषाविज्ञानका सैद्धान्तिक चिन्तन ।
- ८) पारसमणि भण्डारी, प्रायोगिक भाषा विज्ञानका केही पक्ष, विद्यार्थी पुस्तक भण्डार, काठमाडौं ।
- ९) जी. डब्लु. टर्नर, स्टाइलिस्टिक्स, पेंगुइन बुक्स ।
- १०) कार्ल जेम्स, कन्ट्रास्टिभ एनालिसिस, लडम्यान, ।
- ११) द एडिनबर्ग कोर्स अफ अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स: भोलुम १, २, ३
- १२) जे.सि. रिचार्डस (सं.), एरर एनालिसिस, लडम्यान ।
- १३) एस.पिट.कर्डर, इन्ट्रोड्युसिड अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स, पेंगुइन ।
- १४) टेक्निक्स इन अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स, एडिनबर्ग युनिभर्सिटी ।
- १५) लिङ्ग्विस्टिक्स: द क्याम्ब्रिज सर्भे, भोल्युम २, क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस ।
- १६) डा.आर.एल. वास्पोय, एन इन्ट्रोडक्टरी टेक्स्ट बुक अफ लिङ्ग्विस्टिक्स एण्ड फोनेटिक्स, स्टुडेन्ट स्टोर्स ।
- १७) एस.के.वर्मा एण्ड एन.कृष्णस्वामी, मोडर्न लिङ्ग्विस्टिक्स एन इन्ट्रोडक्सन, अक्सफोर्ड युनिभर्सिटी प्रेस, दिल्ली ।
- १८) ब्राउन, जर्ज युले, डिस्कोर्स एनलिसिस, जिलियन, क्याम्ब्रिज, १९८३ ।
- १९) शान्तिप्रसाद ढकाल, प्रायोगिक भाषा विज्ञान, आठराइ पुस्तक भण्डार, काठमाडौं, २०५६ ।
- २०) हेमाङ्गराज अधिकारी, सामाजिक र प्रायोगिक भाषाविज्ञान, रत्नपुस्तक भण्डार, २०५६ ।

सन्दर्भ सामग्री: खण्ड (ख)

- १) फ्रइडा डबिन र एलाइट ओल्स्टेन, कोर्स डिजाइन, क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस, १९८७।
- २) डेभिड नुनान, सिलेबस डिजाइन, अक्सफोर्ड युनिभर्सिटी प्रेस, १९९७।
- ३) एच.एच. स्टर्न, फन्डामेन्टल कन्सेप्ट्स अफ ल्याङ्ग्वेज टिचिङ्ग।
- ४) रोजर टि.बेल, एन इन्ट्रोडक्सन टु अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स एप्रोचेज याण्ड मेथड्स।
- ५) रोनाल्ड भि. ह्वाइट, दि इएलटि करिकुलम,।
- ६) थियो भान एल्स र अन्य, अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स याण्ड द लर्निङ याण्ड टिचिङ्ग अफ फोरेन ल्याङ्ग्वेज,।
- ७) ग्रन्ट नेभाइल, मेकिङ द मोस्ट अफ योर टेक्स्टबुक, लड्मैन, लण्डन १९८८।
- ८) हिल्डा टावा, करिकुलम डिभलपमेन्ट,।
- ९) हेमाङ्गराज अधिकारी, नेपाली भाषा शिक्षण, कुञ्जल प्रकाशन, काठमाडौं, २०५०।
- १०) हेमाङ्गराज अधिकारी, भाषा शिक्षण: केही परिप्रेक्ष्य तथा पद्धति, विद्यार्थी पुस्तक भण्डार, २०५३।
- ११) ज्याक सी. रिचार्ड्स, द ल्याङ्ग्वेज टिचिङ्ग म्याट्रिक्स, क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस, १९९०।
- १२) हेमाङ्गराज अधिकारी, केदारप्रसाद शर्मा, प्रारम्भिक नेपाली शिक्षण, दोस्रो संस्करण, विद्यार्थी पुस्तक भण्डार, काठमाडौं, २०५६।
- १३) भोजराज ढुंगेल र दुर्गाप्रसाद दाहाल, (२०५६), भाषा पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक तथा शिक्षण पद्धति, एम.के. पब्लिसर्स एण्ड डिस्ट्रिब्यूटर्स, भोटाहिटी, काठमाडौं।

नेपाली भाषा र साहित्य शिक्षण

पाठ्यांश संख्या: नेपा.शि. ५९०
पाठ्यांशको प्रकृति :सैद्धान्तिक
वर्ष: दोस्रो

पूर्णाङ्क: १००
उत्तीर्णाङ्क: ४०
प्रतिहप्ता पाठघण्टी: ५

पाठ्यांश विवरण

प्रस्तुत पाठ्यांश शिक्षाशास्त्रतर्फ स्नातकोत्तर (एम.एड) तहमा नेपाली शिक्षा विशिष्टीकरण विषय लिई अध्ययन गर्न चाहने विद्यार्थीहरूका लागि तयार पारिएको हो । यस पाठ्यांशमा नेपाली भाषा र साहित्य शिक्षण गर्दा आवश्यक हुने सीप तथा समझको विकास सम्बन्धित विद्यार्थीहरूमा गर्ने उद्देश्य राखिएको छ । पाठ्यांशको प्रकृति सैद्धान्तिक भए तापनि नेपाली भाषा तथा साहित्य शिक्षणका यथार्थको विश्लेषण गर्दै विश्वमा विकसित भएका सम्बन्धित विधि तथा प्रविधिहरूको समेत सुझ प्राप्त गर्दै नवप्रवर्तनतर्फ उनीहरू उन्मुख हुँदै जाऊन् भन्ने समेत पाठ्यांशको अपेक्षा रहेको छ ।

पाठ्यांश उद्देश्य

- पहिलो र दोस्रो भाषा शिक्षणका आधारभूत सिद्धान्तहरूको चर्चा गर्न
- नेपाली शिक्षण परम्पराको विश्लेषण गरी आधुनिक मान्यताअनुसार शिक्षण गर्न
- नेपालमा दोस्रो भाषाको रूपमा नेपाली शिक्षणको स्थिति र प्रयोजन बताउन
- दोस्रो भाषाको सैद्धान्तिक अवधारणाको परिचय दिन
- दोस्रो भाषाका प्रभावक तत्वहरूको वर्णन गर्न
- भाषा शिक्षणका पद्धति तथा विधिहरूको वर्णन गर्न
- भाषिक सीपहरू शिक्षण सम्बन्धी प्रविधि तथा कार्यकलापहरूबारे जानकारी दिन
- कार्यक्रमबद्ध सिकाइको परिचय दिन
- भाषा प्रयोगशाला र दोस्रो भाषा शिक्षणका उपयोगी शैक्षिक सामग्रीहरूको निर्माण र प्रयोगविधिबारे बयान गर्न
- दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली शिक्षणको औचित्य निर्धारण गर्न
- नेपाली शिक्षणका सन्दर्भमा विभिन्न भाषिक एकाइहरूको शिक्षण गर्दा प्रयोग गर्नुपर्ने विधि तथा प्रविधिहरू पहिल्याउन
- नेपाली शिक्षणका सन्दर्भमा कक्षाको स्थिति अनुसार तथा विद्यार्थीको आवश्यकतानुसार योजना बनाई निराकरणात्मक शिक्षण गर्न

- नेपाली शिक्षणका सन्दर्भमा साहित्य शिक्षणको उपयोग गर्न
- नेपाली शिक्षणका लागि उपयुक्त सामग्री तथा मूल्यांकनका युक्तिहरू पहिल्याउन

एकाइ एक: भाषा शिक्षणको सैद्धान्तिक परिचय ५ घण्टा

- भाषा शिक्षणको सैद्धान्तिक परिचय
- पहिलो भाषा सिकाइ र
- दोस्रो भाषा सिकाइ
- पहिलो र दोस्रो भाषा सिकाइमा पाइने भिन्नता
- भाषा शिक्षणका आधारभूत सिद्धान्त

एकाइ दुई: नेपाली शिक्षण परम्परा र वर्तमान स्थिति ५ घण्टा

- नेपाली शिक्षणको परम्परा: सुरुआत, वि.सं. २०२८ अघि र वि.सं. २०२८ पछि
- नेपाली शिक्षणको वर्तमान स्थिति
- शास्त्रीय भाषा, राष्ट्रिय भाषा तथा विदेशी भाषाको सापेक्षतामा राष्ट्रभाषा नेपालीको शिक्षण
- दोस्रो र विदेशी भाषाको रूपमा नेपाली भाषाको शिक्षण
- द्विभाषिक शिक्षा: प्रक्रिया र पद्धति

एकाइ तीन: दोस्रो भाषा सिकाइका प्रभावक तत्वहरू ६ घण्टा

- भाषिक भिन्नता
- सामाजिक दबाव
- वातावरणीय भिन्नता
- जनसंख्या
- मनोवैज्ञानिक पक्ष (उमेर, उत्प्रेरणा, बुद्धि, व्यक्तित्व, स्मरणशक्ति, तत्परता, अभिवृत्ति)

एकाइ चार: भाषाशिक्षणका प्रमुख पद्धति र विधिहरू १६ घण्टा

- निगमनात्मक पद्धति
- आगमनात्मक पद्धति
- श्रुतिभाषिक पद्धति
- संज्ञानात्मक पद्धति
- प्राकृत पद्धति

- प्रकार्यात्मक पद्धति

दोस्रो भाषा शिक्षणका प्रमुख विधिहरू

- व्याकरण विधि
- अनुवाद विधि
- व्याकरणानुवाद विधि
- प्रत्यक्ष विधि
- ध्वन्यात्मक विधि
- संरचना सन्दर्भ विधि
- भाषा नियन्त्रण विधि
- पठन विधि
- मौन विधि

एकाइ पाँच: पहिलो र दोस्रो भाषाका रूपमा नेपाली शिक्षण

२० घण्टा

- भाषाशिक्षण: सीप तथा कला
- श्रुतिबोध शिक्षणको प्रयोजन
- श्रुतिबोध शिक्षण प्रक्रिया तथा कार्यकलापहरू
- मौखिक अभिव्यक्ति कला शिक्षण: वक्तृता शिक्षणका प्रयोजन, प्रक्रिया तथा कार्यकलापहरू
- पठनकला शिक्षण
- सस्वर पठन र मौन पठन
- वाचनकला शिक्षण
- द्रुतपठनका कार्यकलापहरू
- उच्चारण शिक्षण तथा यसका कार्यकलापहरू
- लेखनकला शिक्षणको प्रयोजन: सामान्य र व्यावसायिक र सृजनात्मक
- लेखनकलाका कार्यकलापहरू: यान्त्रिक, निर्देशित, स्वतन्त्र तथा सृजनात्मक
- वर्णविन्यास शिक्षण तथा यसका कार्यकलापहरू
- नेपाली शिक्षणका सहकार्यकलापहरू: हिज्जे प्रतियोगिता, वादविवाद, अभिनय, साहित्यिक प्रतियोगिता, विद्यालय पत्रिका, साहित्यिक गोष्ठी तथा समारोह आदि

एकाइ छः शब्दार्थ र शब्दभण्डार तथा उखानटुक्का शिक्षण

५ घण्टा

- आधारभूत शब्दावली
- कोशीय र सन्दर्भपरक अर्थ
- शब्दार्थ शिक्षणका विधिहरु
- शब्दभण्डार विकासका उपायहरु
- उखान-टुक्का शिक्षणको प्रयोजन
- उखान-टुक्का शिक्षणको कार्यकलापहरु

एकाइ सातः वाक्यरचना शिक्षण

५ घण्टा

- वाक्यरचना शिक्षणको प्रयोजन
- नेपालीका आधारभूत वाक्यढाँचाहरु
- वाक्यरचना शिक्षणका कार्यकलाप
 - शिक्षणीय वाक्य-ढाँचाको पहिचान
 - प्रयोग सन्दर्भहरुको छनोट
 - प्रयोग-सन्दर्भ अनुकूल वाक्यढाँचा रचनाको अभ्यास
 - निर्धारित वाक्यढाँचा अनुरूप अनुच्छेद लेखन

एकाइ आठः व्याकरण शिक्षण

५ घण्टा

- व्याकरण शिक्षणको औचित्यको विश्लेषण (प्राथमिक, माध्यमिक र उच्च शिक्षामा)
- नेपाली व्याकरण र यसको शिक्षणका समस्याहरु
- भाषा, व्याकरण र प्रयोग
- व्याकरणात्मक सचेतताको विकास
- नेपाली व्याकरण शिक्षणमा प्रचलित विधिहरु र तिनको उपयोगिता समीक्षा
- व्याकरण शिक्षणका नवीन प्रक्रिया र पद्धतिहरु

एकाइ नौः निराकरणात्मक शिक्षण

- निराकरणात्मक शिक्षणको प्रयोजन
- भाषिक त्रुटिहरुको पहिचान-प्रक्रिया
- निराकरणात्मक शिक्षणका उपायहरु

एकाइ दश: भाषाशिक्षण र साहित्य शिक्षण

५ घण्टा

- भाषा शिक्षण र साहित्य शिक्षणमा भिन्नता
- नेपाली भाषा शिक्षणमा साहित्यको उपयोग (मातृभाषा र राष्ट्रभाषाका रूपमा)
- साहित्य शिक्षणको प्रयोजन
- साहित्यिक विधाहरूको स्वरूप, प्रयोजन र विधा शिक्षण विधिहरूको समीक्षा

एकाइ एघार: नेपाली शिक्षण र कक्षा व्यवस्था

५ घण्टा

- लघु । समरूप तथा बृहत् । विषम कक्षामा नेपाली शिक्षण: समस्या र सुविधा
- भाषा सिकाइ क्षमताका आधारमा विद्यार्थीहरूको वर्गीकरण
- भाषिक पछ्यौटे समूहको पहिचान र भाषा शिक्षणका कार्यकलाप

एकाइ बाह्र: शिक्षण सामग्री

५ घण्टा

- श्रव्य-दृश्य सामग्रीहरूको नेपाली शिक्षणमा उपयोग
- श्रव्य-दृश्य सामग्रीहरूको पहिचान, संकलन, निर्माण र प्रयोग
- नेपाली शिक्षणमा भाषिक खेलहरूको उपयोगको समीक्षा
- नेपाली शिक्षणका सन्दर्भमा भाषिक खेलहरूको पहिचान, संकलन, निर्माण र प्रयोग

एकाइ तेह्र: कार्यक्रमबद्ध सिकाइ

६ घण्टा

- सैद्धान्तिक अवधारणा
- कार्यक्रम बद्ध सिकाइको सामग्रीको उपयोगिता र सीमा
- कार्यक्रमबद्ध सिकाइका सामग्रीहरूको निर्माणका तरिका
- कार्यक्रमबद्ध सिकाइका सामग्रीहरूको निर्माणमा अभ्यास

एकाइ चौध: दोस्रो भाषाको रूपमा नेपाली शिक्षणको कार्यक्रम

- कुन तहसम्म र किन ?
- प्राथमिक तहमा दोस्रो भाषा शिक्षण कार्यक्रम
- पहिलो भाषा र दोस्रो भाषा शिक्षणको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्रीको योजना

एकाइ पन्ध्र: मूल्यांकन

१० घण्टा

- भाषिक मूल्यांकनका सिद्धान्तहरू

- नेपाली शिक्षणका सन्दर्भमा मूल्यांकन परिपाटीको समीक्षा
- भाषिक मूल्यांकनका प्रकारहरु: सामयिक र औपचारिक: विषयगत र वस्तुगत
 - निरन्तर । अनौपचारिक
 - एकलबद्ध र समग्रताबद्ध
 - उपलब्धि र दक्षतापरक
 - अभिक्षमता र निदानात्मक
- विशिष्टीकरण तालिका: निर्माण र प्रयोग
- प्रश्न निर्माण तथा परीक्षण आधारहरुको निर्धारण
- प्रश्ननिर्माणका चरणहरु: योजनां-पाठबिन्दुचयन-लेखन-पूर्वपरीक्षण-मानकीकरण
- प्रश्ननिर्माण अभ्यास

एकाइ सोढः अध्यापन योजना

५ घण्टा

- भाषा शिक्षणमा योजनाको प्रयोजन
- कार्ययोजना, एकाइ योजना र पाठयोजनाको औचित्यको विश्लेषण
- उद्देश्य अनुरूप नेपाली शिक्षणका लागि विभिन्न किसिमका अध्यापन योजनाहरुको निर्माण र प्रयोग

पाठ्यपुस्तक तथा सहायक पुस्तक

- १) अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०५३ वि.सं.) भाषा शिक्षण: केही परिप्रेक्ष्य तथा पद्धति, काठमाडौं: विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
- २) अधिकारी, हेमाङ्गराज (२०५० वि.सं.) नेपाली भाषा शिक्षण, काठमाडौं: कुञ्जल प्रकाशन ।
- ३) एन्स, थियो भान र अरू (१९८४ इ.सं.) अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स याण्ड लर्निङ याण्ड टिचिङ फरेन ल्याङ्ग्वेज, लण्डन: एडवार्ड आनौल्ड ।
- ४) एलेन, ज.बी. र कर्डर, एस.पिट. (सं.) (१९७८ इ.सं.) इडिन्बरा कोर्स इन अप्लाइड लिङ्ग्विस्टिक्स, भोलुम ३-४, लण्डन: अक्सफोर्ड युनिभर्सिटी प्रेस।
- ५) पेनी, (१९९६) अ कोर्स इन ल्याङ्ग्वेज टिचिङ, क्याम्ब्रिज, क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस ।
- ६) नुनन, डेभिड (१९९८ इ.सं.) ल्याङ्ग्वेज टिचिङ मेथोडोलजी, न्युयोर्क: प्रेन्टिस हल ।
- ७) शर्मा, गोपीनाथ (१९८० इ.सं.) स्कूल करिकुलम इन नेपाल, काठमाडौं: हेमकुमारी शर्मा ।

- ८) शर्मा, गोपीनाथ (२०४३ वि.सं.) नेपालमा शिक्षाको इतिहास, काठमाडौं: हेमकुमारी शर्मा ।
- ९) श्रीवास्तव, रवीन्द्रनाथ (१९७९ इ.सं.) भाषा शिक्षण, नईदिल्ली: दि मैकमिलन कम्पनी अफ इण्डिया लिमिटेड ।
- १०) लाजर, गिलियन (१९९३ इ.सं.) लिटरेचर याण्ड ल्याङ्गेज टिचिङ, क्याम्ब्रिज: क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस ।
- ११) स्टर्न, एच.एच. (१९८३ इ.सं.) फन्डामेन्टल कन्सेप्ट अफ ल्याङ्गेज टिचिङ, अक्सफोर्ड: अक्सफोर्ड युनिभर्सिटी प्रेस ।
- १२) स्टर्न, एच.एच. (१९९२ इ.सं.) इस्यूज याण्ड अप्सन्स इन ल्याङ्गेज टिचिङ, अक्सफोर्ड: अक्सफोर्ड युनिभर्सिटी प्रेस ।
- १३) रिचर्डस, जे याण्ड रोजर्स, टी. (१९८५ इ.सं.) याप्रोचेज याण्ड मेथड्स इन ल्याङ्गेज टिचिङ, क्याम्ब्रिज: क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस ।
- १४) रिचर्डस, जे याण्ड रोजर्स, टी. (१९९० इ.सं.) दि ल्याङ्गेज टिचिङ म्याट्रिक्स, क्याम्ब्रिज: क्याम्ब्रिज युनिभर्सिटी प्रेस ।
- १५) अधिकारी हेमाङ्गराज र शर्मा, केदारप्रसाद (२०५६ वि.सं.), प्रारम्भिक नेपाली शिक्षण, (दो.सं.) विद्यार्थी पुस्तक भण्डार, काठमाडौं ।
- १६) म्याकग्रगर एण्ड ब्राइट: टिचिङ ल्याङ्गेज याज अ सेकेण्ड ल्याङ्गेज
- १७) नटराजन, ल्याङ्गेज टेकनिक्स एण्ड टिचिङ एप्रोचेज
- १८) रिभर्स डब्ल्यू, एम १९८१, टिचिङ फोरेन ल्याङ्गेज, दोस्रो संस्करण, सिकागो: सिकागो युनिभर्सिटी प्रेस ।
- १९) एलेन एच.वी. (स.) टिचिङ इङ्गलिस याज अ सेकेण्ड ल्याङ्गेज, न्युयोर्क, म्याग्राहिल ।
- २०) रिचर्डस ज्याक सी र रोजर्स, बिगोडर एस. एप्रोचेज याण्ड मेथड्स इन ल्याङ्गेज टिचिङ, लण्डन, लङ्गम्यान ।
- २१) ह्यालिर्ड, एम.ए. के. र अन्य (१९६४), दि लिङ्ग्विस्टिक्स साइन्सेज याण्ड ल्याङ्गेज टिचिङ, लण्डन, लङ्गम्यान ।
- २२) स्कुटन्याव-कंगास, टोब (१९५५), मल्टिलिङ्गुएलिज्म याण्ड एडुकेशन अफ माइनोरिटी चिल्ड्रेन ।
- २३) बर्नाड, स्पोलस्की (१९८६), ओभरकमिङ्ग ल्याङ्गेज बेरियर्स टु एडुकेशन इन अ मल्टिलिङ्गुवल वर्ल्ड ।
- २४) डुले, वर्ट क्रेसन (१९८२), ल्याङ्गेज न्युयोर्क, अक्सफोर्ड युनिभर्सिटी प्रेस ।
- २५) अथर, सेरिड (१९९२), मल्टिलिङ्गुवल ल्याङ्गेज इन नेपाल, काठमाडौं, शि. विकास अ. केन्द्र ।
- २६) कोइराला विद्यानाथ, "मातृभाषामा शिक्षण: नेपालको भाषिक समस्या समाधान गर्ने तरिका" विकासको निम्ति शिक्षा, (पृ. ११० - १२०) त्रि.वि. शिक्षा विकास तथा अ. केन्द्र, काठमाडौं, २०५४ ।
- २७) भोजराज ढुंगेल तथा दुर्गाप्रसाद दाहाल, भाषा पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक तथा शिक्षण पद्धति, काठमाडौं, एम.के. पब्लिकेशन्स, २०५६ ।

THESIS WRITING

Course No.: Ed. 598

Nature: Practical

Year: Second

Full Marks: 50

Pass Marks: 25

Duration:

Course Description

The course is designed to provide the students with hands-on experience in educational research and thesis writing. In this course, the students will have an opportunity to apply the theoretical knowledge of educational research to research such as identification of research problem, development of research instruments, preparation of research design, collection, analysis and presentation of data and writing of the thesis report.

The major purposes of the course are to help students design and conduct educational research studies independently and use the findings of the studies to make the research work meaningful.

Course Objectives

The course intends to accomplish the following specific objectives:

- To develop competencies on the part of the students in identifying and defining research problems, preparing data collection instruments, and collecting and analyzing the data;
- To help students search and review relevant literature;
- To enable students to use the findings of research studies in thesis writing
- To enable students to prepare a research report in one's chosen area of study.

Prerequisites of the course

- The students must have passed the first year of M.Ed. before undertaking the thesis work.
- Viva voce for the thesis of the student will be conducted only after passing all the courses offered in the second year of M.Ed.

Requirements

- The Departmental Research Committee (DRC) will seek thesis proposals from the students approve the proposals and designate the thesis guides for the students
- The student should prepare and submit to the DRC a brief research proposal on the chosen area of study as per the format.
- The students should face an oral examination to finalize the proposal in the DRC.
- The students should undertake the study under the guidance and supervision of the guide designated by DRC.
- The student should submit 4 copies of the thesis to the department concerned.

- The thesis should be prepared as per the format supplied by the concerned department. A suggested format is given below:

Format for thesis writing

I. Introduction

- Background/the context
- Statement of the problem
- Significance of the study
- Objectives of the study
- Hypotheses of the study (if applicable)
- Limitations of the study
- Definitions of appropriate terms

II. Review of Related Literature

- Theoretical framework of the study
- Related literature (in and outside Nepal)

III. Methodology

- Research design
- Population and sampling
- Instrumentation
- Data collection and analysis procedures

IV. Analysis and Interpretation of Data

V. Summary, Conclusions and Recommendations

- Summary
- Conclusions
- Recommendations

VI. Selected References (Bibliography) Annexes/Appendices

Evaluation of the Thesis

The thesis will be evaluated on the basis of its written quality and the performance of the student in viva voce. Of the total weightage given to thesis course, seventy percent weightage will be allocated to the written quality of the thesis and the remaining thirty percent will be allocated to viva voce. A Thesis Evaluation Committee (TEC) will evaluate both the written quality of the thesis and viva voce of the student. The average of the marks individually awarded by the TEC members will be treated as the final mark of the student. The evaluation criteria are given below

**Criteria for Evaluating Masteral Thesis
Written Quality**

	Weightage
Appropriateness of method (s) and the quality of instruments	10
Clarity of conceptual/theoretical framework and or literature review	10
Appropriateness of presentation and analysis of result	10
Appropriateness of conclusions and suggestions	10
Overall organization of the report (format, use of references and bibliography)	10
Contribution of the study to related theory and practice	10
Overall quality of the report	10
Total	70%

Oral Quality

Presentation of the research work (Substantive part, Methodology, Findings Conclusions)	20
Accuracy, fluency and clarity of verbal presentation	10
Total	30%

Grand Total: 100%

Printed at:

Tribhuvan University Press
Kirtipur, Kathmandu, Nepal

 : 331320, 331321

CDC - TU /041/2057 (2000) - M.Ed